



Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Domácí násilí pohledem jeho obětí

Vypracoval: Jana Honzlová

Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková, Ph.D.

České Budějovice 2016

Abstrakt

Problematika domácího násilí je v současné době velmi diskutovaným společenským tématem. K domácímu násilí dochází v soukromí, za zavřenými dveřmi, mezi blízkými lidmi. Vyskytuje se ve všech společenských vrstvách a může se přihodit v podstatě komukoliv. Jelikož z výzkumů vyplývá, že téměř každá čtvrtá žena má zkušenost s domácím násilím, byla tato práce zaměřena právě na vnímání domácího násilí z pohledu žen jako jeho obětí. Bakalářská práce je zaměřena na porovnání teorie, kterou nám přináší různé dostupné publikace, se skutečně prožitými zkušenostmi obětí, jež byly získány na základě kvalitativního výzkumu.

Teoretická část bakalářské práce se zabývá definicí domácího násilí, jeho příčinami, průběhem, znaky a možnými následky. Dále se zabývá charakteristikou oběti a násilníka a tím, jak celá situace působí na děti jako na svědky domácího násilí.

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní metodologie. Jako technika sběru dat byl použit polostrukturovaný rozhovor. Výzkumný soubor byl tvořen sedmi dotazovanými ženami, které byly nebo stále jsou součástí vztahu, ve kterém se vyskytuje domácí násilí.

Cílem práce byla reflexe domácího násilí v partnerském vztahu z pohledu jeho obětí a zjištění, který typ domácího násilí oběti vnímají jako nejhorší a jaké důvody jim brání aktivně řešit svou situaci. Z výzkumu vyplynulo, že oběti jako nejhorší projev partnerského násilí vnímají násilí psychické, zejména pro jeho dlouhodobost a následky, které zanechávají na jejich duševním stavu. Mezi důvody, které obětem brání aktivně řešit svou situaci, patří zejména stud, obava ze ztráty dětí, strach z partnera a nedůvěra v policejní a jiné instituce.

Prostřednictvím své práce jsem chtěla hlouběji proniknout do problematiky domácího násilí a upozornit na složitou situaci týraných žen.

Abstract

The issue of domestic violence is currently a highly discussed social issue. Domestic violence happens in privacy, behind closed doors, among people who are close. It can occur in all social classes and it can basically happen to anyone. The survey shows that almost every fourth woman has experienced domestic violence, therefore, this thesis focuses on the perception of domestic violence from the perspective of women as its victims. The bachelor thesis is focused on comparison of the theory, developed from available sources as well as from the real experience of a victim, which was discovered on the basis of quality research.

The theoretical part of the bachelor thesis deals with the definition of domestic violence, its causes, process, signs and possible consequences. Further, it deals with the characteristics of the victim and with the influence the situation has on children who witness domestic violence.

Qualitative methodology was chosen for the survey. A semi-structured interview was selected as a collection technique. The research sample was made up of seven women. They each were privately interviewed, and each one was at that time or had been previously involved in a relationship, where domestic violence had already occurred.

The aim of the thesis was to reflect on domestic violence from the point of view of the victims, and to finding out, which type of domestic violence is considered to be the worst by the victims, and, further, which reasons prevent the victims from actively resolving their situation. The research showed that the victims consider the psychological abuse to be the worst manifestation of partner violence, especially for its longevity and for the consequences that are left on their psychological condition. Among the reasons which prevent the victims from resolving the situation actively are, for instance, shame, fear of losing children, fear of the partner and distrust of police and other institutions.

By means of this thesis I intended to take a closer look at the issue of domestic violence and to portray the complicated situation of abused women.

Klíčová slova

Domáci násilí

Oběť

Partnerské násilí

Násilník

Keywords

Domestic violence

Victim

Partner violence

Rapist

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 2. května 2016

.....
Jana Honzlová

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala své vedoucí práce PhDr. Martině Hruškové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky, trpělivost a ochotu při realizaci této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	11
1 SOUČASNÝ STAV	13
1.1 Domácí násilí jako problém dnešní doby	13
1.1.1 Pojem domácí násilí.....	14
1.1.2 Formy domácího násilí	15
1.1.3 Příčiny domácího násilí	16
1.1.4 Druhy partnerského domácího násilí	17
1.1.5 Znaky domácího násilí.....	20
1.1.6 Cyklus domácího násilí.....	21
1.1.7 Stalking v kontextu domácího násilí.....	24
1.2 Charakteristika násilníka a oběti	24
1.2.1 Násilné osoby.....	25
1.2.2 Oběti domácího násilí	26
1.2.3 Oběť a psychologické důsledky domácího násilí	28
1.2.4 Důvody setrvání obětí v násilném vztahu.....	30
1.2.5 Viktimizace jako důsledek obětí domácího násilí	31
1.2.6 Děti jako oběti a svědci domácího násilí	32
1.3 Domácí násilí a legislativa v ČR	33
1.3.1 Právní ochrana domácího násilí.....	34
1.3.2 Formy pomoci a práce s oběťmi domácího násilí.....	34
2 CÍLE PRÁCE	36

3	METODIKA.....	37
3.1	Použitá metodika.....	37
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	38
3.3	Realizace výzkumu	38
3.4	Metoda vyhodnocení a analýzy získaných dat	39
4	VÝSLEDKY	40
4.1	Přehled komunikačních partnerů	40
5	DISKUSE	52
6	ZÁVĚR	59
7	SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	61
8	PŘÍLOHA - ROZHOVORY.....	65

Úvod

Domácí násilí je jev, o kterém se v dnešní době velice často mluví, a na který naše společnost poslední dobou stále více začíná upírat svou pozornost. Podle nejnovějších studií se s domácím násilím za svůj život setkala 40 % žen ve věku od 18 do 65 let. Oběti domácího násilí jsou obvykle v takovém psychickém stavu, kdy akutně potřebují pomoc, zároveň se ale velice obávají o týrán s kýmkoliv hovořit. Když se konečně odhodlají svůj problém řešit, často je již pozdě.

Vzhledem k tomu, že řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí a představuje pro oběť vždy velkou dávku odvahy a síly, považuji za důležité o tomto problému informovat. Dalším impulsem k napsání této práce je skutečnost, že domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí, která se vyskytuje kolem nás a zásadně ovlivňuje všechny členy rodiny. Jedná se o aktuální problém dnešní společnosti, který je málo kontrolovaný a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovaný.

Cílem práce je reflexe domácího násilí v partnerském vztahu z pohledu jeho obětí, především žen, kterých se domácí násilí z pozice obětí týká ve více než 90 % případů.

Na základě cíle práce byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- Jaké důvody brání obětem aktivně řešit svou situaci?
- Jaký typ – projev násilí vnímají oběti jako nejhorší?

V teoretické části se zabývám otázkou domácího násilí jako závažného problému dnešní doby. Vymezuji a objasňuji nejen pojem domácí násilí, ale také jeho druhy, typy a znaky. Dále se věnuji příčinám domácího násilí a jeho jednotlivým fázím. Nedílnou součástí této práce je také charakteristika oběti a násilníka, včetně zdůvodnění, proč oběť zůstává s partnerem – násilníkem a jaké psychologické důsledky tento setrvalý stav přináší. Také je zde zmiňován syndrom týrané ženy a posttraumatické stresové poruchy. Pozornost je zaměřena i na děti jako oběti domácího násilí. Důležitými kapitolami této práce jsou také

popisy současného stavu legislativy domácího násilí v České republice a možnosti pomoci obětem domácího násilí.

V praktické části se zabývám kvalitativním výzkumem, resp. výzkumnou strategií s využitím techniky hloubkového polostrukturovaného rozhovoru. Cílový soubor je tvořen sedmi ženami žijícími dlouhodobě v partnerství, ve kterém jsou nebo byly oběťmi různých forem domácího násilí.

Předpokládaný přínos práce pro praxi je v podobě materiálů pro neziskové organizace zabývajícími se domácím násilím, pro policejní orgány a studenty, nebo pro zájemce o tuto problematiku z řad široké veřejnosti.

1 Současný stav

1.1 Domácí násilí jako problém dnešní doby

Domácí násilí je v současné době považováno za nejrozšířenější formu násilí vůbec. Původ a vznik domácího násilí je nutné hledat ve vzájemných rodinných vztazích, resp. v jejich nesouladu. Samozřejmě, že o této skutečnosti můžeme polemizovat, nicméně statistiky uvádějí, že v České republice se domácí násilí odehrává v každé čtvrté rodině (29).

Zároveň není bez zajímavosti, že ve většině případů se jedná o násilí vedené proti ženě. Z mezinárodních studií například vyplývá, že se muži dopouštějí 95 – 97 % případů domácího násilí (16).

Z 95 % všech případů domácího násilí jsou oběťmi ženy a děti. Z toho lze usuzovat, že hlavními aktéry domácího násilí jsou především muži, resp. mužští rodinní příslušníci, nejčastěji manželé nebo partneři (27).

A opět se dostáváme k rodině a společnému soužití, které může být nejen zdrojem harmonie, ale také obrovské energie a napětí vyvolávající pocity strachu, úzkosti, viny, nedůvěry, zmatku či zlosti. Z těchto pocitů pak mohou nastat různé situace doprovázené agresivním nebo bojácným chováním vedoucí až k domácímu násilí. Z psychologického hlediska se jedná především o psychickou deprivaci, což je stav, který vzniká následkem životních situací, kdy osobě není dána příležitost k ukojení některé jeho základní psychické potřeby v dostačující míře a po dostatečně dlouhou dobu (18).

Právě frustrace a deprivace jsou hlavní příčinou dětské agresivity (20).

Dá se tedy říci, že rodina je centrem veškerého dění a odrazem naší osobnosti. Zatímco Matějček (18) uvádí, že rodina je nenahraditelná, protože nám i našim dětem dává lásku, pocit jistoty a bezpečí, tak podle Gellese (29) je rodina nejagresivnější skupinou ve společnosti s vysokým sklonem k násilí.

1.1.1 Pojem domácí násilí

„Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi intimními partnery, tj. manžely, druhy apod., ke kterému dochází v soukromí, tedy mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se zpravidla stupňuje a u oběti vede ke ztrátě schopností včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah“ (4, s. 42).

Za zmínku stojí také skutečnost, že v rámci domácího násilí lze jednoznačně určit osobu násilnou i osobu ohroženou, proti které takové útoky nebo výhrůžky směřují (24).

Každé násilí je založeno na tom, že jedna zúčastněná strana je v pozici bezmoci, zatímco druhá mocí disponuje a zneužívá ji. Domácí násilí se odehrává za zavřenými dveřmi, může se objevit kdekoli ve všech společenských i sociálních třídách (4)

Jedná se o ovládnutí nebo podmanění si jiné lidské bytosti ponižením a chováním, které je zaměřené na vyvolání strachu (10).

V současné době je násilné chování trestné a rovnoprávnost pohlaví je právně zajištěna, přesto domácí násilí stále zůstává běžnou součástí života mnoha žen a dětí (16).

Ovšem ne vždy je domácí násilí chápáno jako nepřipustný čin. V některých kulturách a zemích, zejména pak ve společnostech a náboženstvích, kde není rovnoprávnost mužů a žen, je domácí násilí „pouze“ rodinnou nebo soukromou záležitostí, což znamená, že případy zneužití zpravidla nejsou vyšetřovány ani trestány (15).

Přes všechna tato široká vymezení má domácí násilí jednoho společného jmenovatele a tím je soukromí. Ve většině případů se totiž odehrává beze svědků, a proto zůstává po dlouhou dobu neodhaleno (4).

1.1.2 Formy domácího násilí

Formy domácího násilí jsou různé, ale nejčastěji se uvádí rozdělení podle druhu oběti, a to na:

- partnerské násilí
- násilí páchané na dětech
- domácí násilí páchané na seniorech

Jak už samotný název napovídá, partnerské násilí se odehrává mezi lidmi majícími společné soukromí. Pojí je společné bydlení, děti, finance, přátelé atd. Násilí páchané na dětech může být vedeno přímo nebo nepřímo. Přímé nebo také vědomé násilí páchané na dětech je označováno jako syndrom CAN, mezi jehož symptomy patří tělesné a psychické týrání, sexuální zneužívání a zanedbávání (30).

Naopak nepřímé nebo také nevědomé páchaní násilí na dětech se projevuje téměř vždy s jinými formami násilí. Pro děti, které se tak nevědomě stávají svědky nežádoucích činů v rodině, je toto násilí častější a mnohem nebezpečnější než násilí vědomé. Málokdo z nás si totiž uvědomuje, že dětská psychika je velmi křehká a úzce koresponduje s tělesným, duševním a pohybovým vývojem dětí. To znamená, že jakýkoliv psychický nebo fyzický nátlak na dítě může vyvolat celou řadu negativních změn projevujících se v jeho vývoji (18).

Násilí páchané na starých lidech je všeobecně vnímáno jako nevýznamné a nezajímavé. Když se nad tím zamyslíme, zjistíme, že naše populace neustále stárne, což má za následek zvyšující se počet postproduktivních obyvatel. Dále je nutné si uvědomit, že domácí násilí páchané na seniorech není spojováno s procesem stárnutí a vnímavějšími reakcemi seniorů na jakékoli změny v okolí, ale se zanedbáváním péče o seniory a zneužíváním jejich majetku a finančních zdrojů. Velmi málo se pak mluví o tělesném či psychickém týrání seniorů. Zpravidla se jedná o týrání ze strany blízkých osob (partneři

oběti, pečovatelé, děti, vnoučata), což znamená, že toto násilí zůstává většinou skryté. Hlavním důvodem je skutečnost, že senioři jsou na těchto lidech závislí, proto danou situaci nenahlásí. Dalšími důvody k utajování domácího násilí ze strany seniorů jsou nemoc, pocit viny, poníženost, obava ze ztráty blízkého člověka a v neposlední řadě také obava ze ztráty domova. V souvislosti s domácím násilím páchaných na seniorech je nutné zmínit také syndrom EAN, což je syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného seniora (7).

1.1.3 Příčiny domácího násilí

Hledání příčin domácího násilí je velmi obtížné a i samotné postižené ženy často netuší, jak vlastně vše začalo. Může se stát, že násilí udeří v doposud harmonickém dlouhodobém vztahu jako blesk z čistého nebe. Většina autorů se však shoduje na tom, že hlavním důvodem domácího násilí je především hluboká frustrace a deprivace pachatele, a také negativní vzory v rodině (4).

Převážná většina domácího násilí má původ v obyčejných běžných konfliktech a ve zlomových okamžicích, např. těhotenství partnerky, narození dítěte, rozvod, chorobná žárlivost, problémy v práci, vyšší profesní pozice partnerky apod. Asi pětina všech postižených žen se s agresí u svého partnera setkala teprve po známení, že ho chce opustit. Statistiky potvrzují, že důležitou roli v domácím násilí hraje také alkohol, i když pouze z 50 %. Zkušenost s alkoholem v domácím násilí přiznávají nejen ženy (oběti), ale také muži (pachatelé). Obě strany shodně uvádějí, že člověk pod vlivem alkoholu má mnohem větší sklony k agresí a násilí, než ve střízlivém stavu. Není tedy divu, že alkohol násilí nejen podporuje, ale také stupňuje a zintenzivňuje (4).

1.1.4 Druhy partnerského domácího násilí

Domácí násilí lze rozdělit na jednotlivé druhy, které se však z hlediska oběti prolínají, to znamená, že nepůsobí jednotlivě, ale v různých kombinacích. Není tedy bez zajímavosti, že jednotlivé druhy domácího násilí vypovídají o projevech domácího násilí (33).

- **Fyzické násilí**

Fyzické násilí je nejviditelnější a nejhrubší formou domácího násilí, protože zpravidla zanechává stopy v podobě podlitin, jizev, popálenin, zlomenin atd. Jedná se tedy většinou o brutální a bolestivé útoky, které mohou nejen poškodit zdraví, ale také ohrozit život oběti (29).

Mezi projevy fyzického násilí patří např. strkání, fackování, bití, pálení, svazování, kopání, mlácení o zeď, tahání za vlasy, škrcení, ohrožování zbraní či nožem atd. (19).

Pachatel ho používá bez příčiny, nebo také jako trest za nedodržení svých příkazů a zákazů (26).

- **Psychické násilí**

"Křičení na živé věci zabíjí jejich ducha. Klacky a kameny mohou zlomit naše kosti, ale slova mohou zlomit naše srdce" (Robert Fulghum, 11 s.15).

Psychické násilí nezanechává důkazy, které by byly srovnatelné s modřinami z fyzického násilí. Může však být stejně bolestivé a uzdravení může trvat mnohem déle. Oběť násilí žije ve stále zmatenějším prostředí. Na veřejnosti je s jedním mužem, v soukromí se z něho může stát někdo úplně jiný. Psychické násilí bývá často nepředvídatelné (11).

Mezi další projevy tohoto násilí patří např. urážení, nadávky, zesměšňování, vyhrožování, zstrašování, podceňování, zakazování, ponižování doma i ve společnosti, záměrné ničení oblíbených věcí atd. Není tedy bez zajímavosti, že se většinou jedná o skrytou formu násilí, která je obtížně prokazatelná. Skutečnost, že psychické násilí není na

první pohled vůbec zřejmé, ještě více znásobuje následky, které jsou pro oběť zcela ničující (29).

Psychické násilí je založeno na opakovaném způsobování psychického traumatu, aby se oběti vštípil pocit bezmoci, strachu a aby v ní byl zničen pocit vlastního já. Zbavit se následků psychického týrání bývá daleko těžší než fyzického. Často bývá užíváno v kombinaci s fyzickým násilím (33).

- **Sexuální násilí**

Sexuální násilí je stejně jako násilí psychické hůře prokazatelné, jelikož se odehrává v intimním prostředí beze svědků. Zahrnuje znásilnění, sexuální napadání či nucení k sexuálním praktikám proti vůli ohrožené osoby (17).

- **Ekonomické násilí**

Ekonomické násilí je charakteristické různými zákazy a omezeními. Jedná se především o omezení přístupu k penězům a neposkytování finančních prostředků, a to nejen v oblasti základních potřeb jedince (jídlo, bydlení, oblečení), ale také ve společné domácnosti. Jednoduše řečeno, jedná se o omezení možnosti disponovat finančními prostředky (rodinnými nebo vlastními) s cílem vytvoření ekonomické závislosti oběti na pachateli. Neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby může mít i v tomto případě mnoho podob, např. zakazování chodit do zaměstnání, absolutní kontrolu nad příjmy a výdaji, zneužívání věcí druhého, neposkytování prostředků pro společnou domácnost, nucení k žebrotě atd. Žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli je potřebuje (16).

Překvapivě běžnou a obzvláště ponižující formou je, pokud muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby (5).

Z toho lze usuzovat, že oběť ztrácí jakoukoli možnost dělat věci sama a kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov a vyhledat potřebnou pomoc. Velice snadno se tak dostane do izolace, což je v podstatě další forma týrání (5).

- **Sociální násilí**

Sociální násilí je úmyslné využívání oběti s cílem úplného ovládnutí jejího života. To znamená, že život oběti je pod neustálým dohledem pachatele, který tak sleduje každý její pohyb a uděluje zákazy a příkazy (29).

Pachatel tak svým chováním, resp. násilím úmyslně vyvolává sociální izolaci oběti, která tak zcela ztrácí kontakt s vnějším světem. Používá mnoho různých taktik, aby svou partnerku izoloval od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů pomoci. Odposlouchává veškeré její telefonáty a čte její poštu. Běžným zvykem agresorů je stopování času, který jejich partnerka vynaloží na nějaký každodenní úkon. Cílem izolace je odstranit domnělé příčiny žárlivosti partnera – pokud partnerka nevychází z domu, nemůže mít žádné milostné aféry. Pro oběť, která je takto izolována, je často daleko těžší agresora opustit, protože nemá žádné přátele a nemá se komu svěřit (5).

U oběti se projevuje deformace vnímání reality, což může být příčinou závažných psychických traumat (16).

Vzhledem k rozsahu domácího násilí je nutné si uvědomit skutečnost, že jednotlivé druhy násilí se neprojevují samostatně, nýbrž v různých kombinacích, které se však případ od případu mění. Z toho vyplývá, že s domácím násilím mohou souviset i jiné trestné činy, jako např. nedovolené ozbrojování, násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci, porušování domovní svobody nebo porušování tajemství dopravovaných zpráv (26).

Domácí násilí je v podstatě dynamický systém, jehož struktura se odvíjí od stupňující se intenzity násilí, základem domácího násilí je psychické zneužívání (22).

1.1.5 Znaký domácího násilí

Abychom mohli rozpoznat a přesně definovat domácí násilí, je nutné znát význam čtyř klíčových znaků, mezi které patří:

- **Opakování a dlouhodobost útoků**

Opakování a dlouhodobost útoků je velice důležitý znak, protože z jednoho útoku nelze určit, zda se jedná o domácí násilí či nikoli (32).

Tento znak má vždy svoji historii, často začíná velmi nenápadně, takže si jeho prvních příznaků oběť ani nevšimne. Nutno poznamenat, že situaci partnerky, resp. oběti, komplikuje nejen její blízký vztah k pachateli, ale často také pocit naučené bezmocnosti (19).

Projevy násilí mohou přetrvávat i několik let. A právě v opakování a dlouhodobosti spočívá nebezpečnost domácího násilí (10).

- **Eskalace, resp. stupňování násilí**

Eskalace neboli nárůst intenzity se vyznačuje stupňujícím se násilím. Na začátku jsou to nenápadné konflikty, které postupně narůstají na síle i intenzitě, až nakonec přerostou v projev násilí (32).

Jednotlivé incidenty ve vztahu postupně nabývají na intenzitě tak, až nakonec přerostou v útoky proti zdraví nebo proti životu (10).

- **Jasně rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné**

Již od samého začátku je zřejmé, kdo a komu ubližuje. Nejedná se tedy o rovné nebo střídavé postavení jednotlivých stran, nýbrž o uplatnění moci a kontroly pachatele nad obětí (32).

Vliv agresora spočívá v tom, že oběť donutí myslet, rozhodovat a chovat se jinak, než je její přirozeností, aniž by pro to uvedl důvod (13).

Charakteristickým znakem domácího násilí je také skutečnost, že zatímco pachatel zůstává namísto činu, tak oběť je nucena opustit domov a uniknout tak dalšímu násilí (19).

Dalším specifickým znakem domácího násilí je skutečnost, že stejně jako pachatel zdůrazňuje svůj rozporný vztah k oběti, tak i oběť chová k pachateli rozpolcené postoje (13).

- **Neveřejnost**

Vzhledem k tomu, že se jedná o násilí mezi blízkými osobami, je místem činu nejčastěji soukromí. K domácímu násilí dochází za zavřenými dveřmi domova, nebo na místech, kam nedosahuje veřejná kontrola. Jedná se o uzavřené prostředí, kam se oběť i agresor stále vrací. Pokud existují svědci, jsou to většinou děti (2).

V této souvislosti je nutné zmínit skutečnost, že podle světové zdravotnické organizace (WHO) je pouhá přítomnost dětí při napadení matky kvalifikována jako psychické týrání dítěte (19).

V praxi to znamená, že jakýkoliv spáchaný čin je nazýván domácím násilím jen v případě, že jsou naplněny všechny výše uvedené znaky (22).

1.1.6 Cyklus domácího násilí

Jak již bylo výše uvedeno, domácí násilí není ojedinělý čin, ale cyklicky se opakující jev, který svou dlouhodobostí nabývá na intenzitě. Mimořádnost domácího násilí neplyne ze samotného násilí, ale spíše z toho, proti komu a za jakých psychologických podmínek je uplatňováno. I když se tedy průběh a projevy násilného chování velmi liší, je nutné si uvědomit skutečnost, že neustálým opakováním jednotlivých etap domácího násilí lze vysledovat společné rysy, resp. stejné nebo podobné vzorce chování, a to jak oběti, tak i pachatele (1).

Není tedy bez zajímavosti, že cyklická forma domácího násilí bývá označována jako „**kruh domácího násilí**“ nebo také „**spirála násilí**“. Cyklus násilí především napomáhá

vysvětlení, proč oběť zůstává v násilném vztahu tak dlouho, proč neodejde a nepodá na pachatele trestní oznámení nebo, proč se v některých případech vrací zpět k pachateli (19).

Domácí násilí prochází třemi fázemi:

1. Fáze růstu napětí v rodině

Fáze růstu napětí v rodině je v podstatě vytvářením napětí, které zpravidla předchází přímému násilí. I když zahrnuje „*mírné*“ incidenty v podobě kritizování, nadávek, urážení apod., tak u oběti se již zvyšuje napětí a strach z možného násilí, které se snaží svým chováním nebo kontaktem s vnějším prostředím odvrátit (19).

Dá se tedy říci, že zatímco je násilník podrážděný, rozčilený a oběť neustále uráží a kritizuje, tak žena jako oběť je opatrnější a snaží se násilníkovi ve všem vyhovět tak, aby předešla zbytečným sporům a konfliktům. Na jednu stranu se tedy oběť může snažit celou situaci urychlit, např. vyprovokováním agresora, což může vést k domněnce, že má celou situaci pod kontrolou, na stranu druhou oběť obviňuje sebe sama, čímž se snaží násilníkovi ve všem vyhovět (4).

2. Fáze přímého násilí

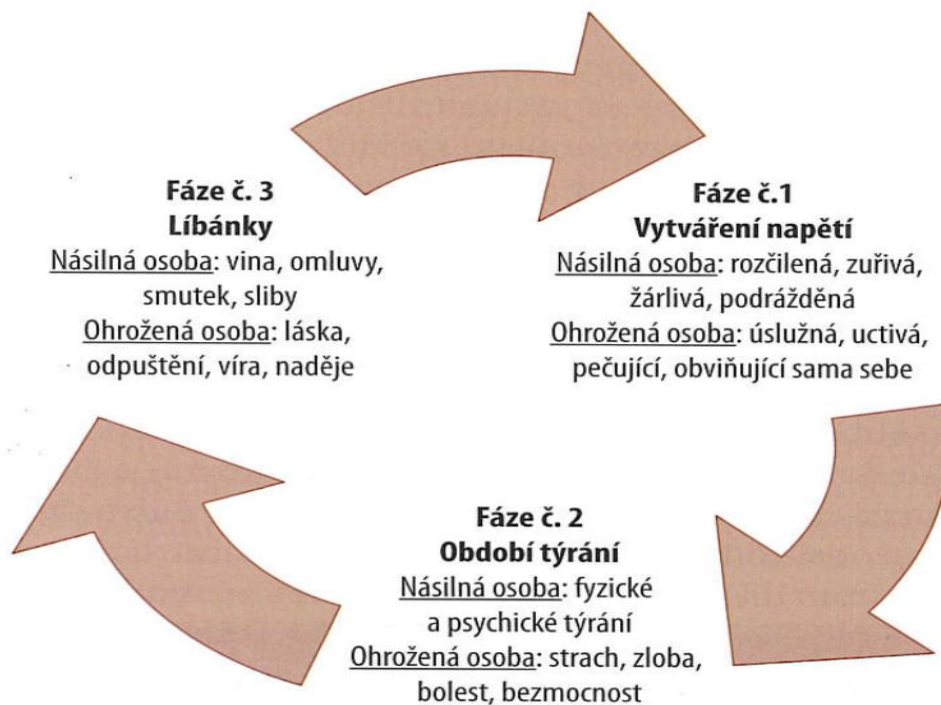
Po vystupňování napětí, přichází fáze přímého násilí, resp. exploze. Oběti se většinou nepodaří situaci odhadnout, to znamená, že netuší, kdy a kde exploze nastane a jak dlouho bude trvat. Můžeme tedy říct, že reakce obětí na fázi násilí jsou různé. Záleží to nejen na intenzitě a samotném projevu násilí, ale také na agresorovi, oběti a dané situaci. Některé ženy (pokud jim to situace a násilník dovolí) mohou ihned po incidentu najít útočiště u svých přátel a rodiny, jiné mohou naopak utrpět emocionální kolaps, který znemožňuje jakoukoliv reakci na danou situaci a tím také na její řešení (4).

Jedná se o poměrně krátkou fázi trvající od několika minut do několika hodin. V průběhu této fáze zpravidla dochází k otevřenému násilí, které může mít za následek zranění, případně i smrt (19).

3. Fáze líbánek a klidu

Poslední fáze je někdy nazývaná obdobím usmiřování, protože situace se většinou uklidní, násilník se omlouvá za své chování a slibuje, že násilí se už nebude opakovat. Z toho lze usuzovat, že agresor po období týrání cítí vinu a ujišťuje svou oběť o svých citech. Pokud to žena akceptuje, následuje období líbánek, kdy je vztah úžasný a všechno se zdá být na dobré cestě. Oběť agresorovi zpravidla odpouští, uvěří, že se vztah urovná a zlepší, že se násilný incident už nebude opakovat (4).

Fáze se v průběhu domácího násilí neustále opakují. V jednotlivých fázích dochází ke změně intenzity přímého násilí a růstu napětí v rodině. Poměr délky trvání jednotlivých fází se mění. Zatímco fáze násilí má vzestupnou tendenci, tak u fáze klidu dochází ke zkracování (4).



Obrázek č. 1 Cyklus domácího násilí (17)

1.1.7 Stalking v kontextu domácího násilí

V určitém počtu případů nefunguje prostorové ani právní oddělení partnerů jako cesta k ukončení domácího násilí. To pokračuje, avšak v nových podmínkách přejde do alternativní podoby násilí, která se nazývá pronásledování bývalým partnerem (angl. Ex-partner stalking). Stalking nastává, když už partner se svou obětí nežije ve společné domácnosti, ale dále ji týrá jiným dostupným způsobem. Stalking zahrnuje až 50 % všech případů pronásledování (8).

Bývalí partneři svou oběť bombardují e-maily, SMS zprávami často celý den a celou noc. Neustále volají a vyznávají oběti lásku, prosí o odpuštění nebo naopak nadávají a vyhrožují. Mohou stát před domem, sledovat oběť na každém kroku, zahrnovat ji dary a květinami, někdy se objeví i na pracovišti oběti (4).

Bývalý partner obvykle neobtěžuje pouze svoji partnerku, ale také její okolí např. nového partnera, přátele, kolegy. Cílem je oběť jakkoli pošpinit, například tím, že vnáší pomluvy a lži mezi určitý okruh lidí, většinou tvrdí, že je žena psychicky nemocná (8).

I trvalé obtěžování vede u obětí stalkingu k určité napjatosti, neklidu a i k psychosomatickým potížím. Některé z obětí mohou být panické a přemýšlet o sebevraždě. Mnohé se cítí ohrožené tak, že se neodvažují ani vyjít z domu, protože mají strach, že se s bývalým partnerem opět někde setkají, často se vzdávají i svých koníčků a aktivit mimo domov (4).

1.2 Charakteristika násilníka a oběti

Informace o pachatelích a obětech domácího násilí jsou obtížně zjistitelné, stejně jako případy domácího násilí. Když se nad tím zamyslíme, zjistíme, že víme daleko více informací o obětech domácího násilí, než o jeho pachatelích. Informace o pachatelích

získáváme především z výpovědí obětí, dále z neziskových organizací, ze soudních síní, od pracovníků sociálně právní ochrany dětí, od terapeutů nebo z výzkumných studií (21).

1.2.1 Násilné osoby

Muž v roli násilné osoby

Muži v roli násilných osob pocházejí z různých socioekonomických vrstev a mají různá vzdělání, proto neexistuje typický násilník ani typická oběť. Většina z nich však vykazuje podobné rysy, kterými jsou např.:

- vyrůstání v násilných domácnostech - byli svědky nebo oběťmi domácího násilí
- žárlivost a majetnickost – kdykoli někdo věnuje jeho partnerce pozornost
- vyznávání tradičního rozdělení genderových rolí
- dvojí tvář – na jedné straně jsou hodní a pozorní, na druhé agresivní a nenávistní
- problematické sexuální chování
- násilnické sklony – násilím řeší své problémy
- neschopnost převzít zodpovědnost - ze svých násilných činů obviňují druhé
- chovají se jako malé děti – bývají závislí, touží, aby o ně někdo pečoval (29).

Převážná většina agresorů má nízké sebevědomí, pocit neschopnosti a nedocenění, víru ve stereotypní roli mužů a žen, sklon vinit ze svých činů jiné, žárlivost, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací a nepřipravenost nést důsledky za své násilné chování (5).

Násilná osoba bývá posedlá hledáním chyb a nedostatků, to znamená, že vědomě nebo nevědomě vytváří situace, ve kterých vidí důvod pro své násilí (32).

Agresori často vykazují nedostatek empatie či takzvanou „*dvojí tvář*“. Navenek často vystupují jako sympatičtí, slušní, velmi komunikativní lidé, ale ke svým partnerkám se chovají hrubě, agresivně a bezohledně. Typickým bývá narušené sebevědomí, snaha neustále někoho kontrolovat a vychovávat. Své násilnické sklony často ospravedlňují a popírají, vymýšlí si pro

ně různá zdůvodnění jako je vliv alkoholu, provokace partnerky, stres. Na druhé straně bývá násilník na své partnerce závislý a špatně snáší její odchod ze společné domácnosti (16).

Žena v roli násilné osoby

Problém žen jako násilných osob v partnerství je z velké části neprozkoumaný, jelikož muži se neradi přiznávají, že jsou svou ženou týráni a napadáni. Situace, ve kterých byly jako násilné osoby označovány ženy, zahrnovaly zejména slovní útoky, fyzické násilí a pouze v malé míře vyhrožování nebo sexuální násilí. Tyto ženy bývají ve značné míře žárlivé, projevují se agresivně také na veřejnosti a používají nejrůznější druhy psychického nátlaku, který vyvolává u mužů závažné psychické reakce (29).

Ženy jako násilné osoby bývají nejčastěji zmiňovány zejména v souvislosti se selháním pečující role o seniory a handicapované (29).

1.2.2 Oběti domácího násilí

Žena v roli oběti

Rozpoznat týranou ženu není lehké, protože naprostá většina žen se za násilí v rodině stydí a svoji situaci skrývá. To znamená, že domácí násilí obvykle popírá a uvádí jiné příčiny svých potíží. I přes tyto klamné informace, jejichž cílem je přesvědčení ostatních lidí, že je vše v pořádku, lze na oběti pozorovat změny psychického stavu. Vůči okolí je ostražitá, nedůvěřivá, podezíravá, obtížně navazuje kontakt a při jednání se jeví jako uzavřená. Často neudrží oční kontakt, má nezřetelnou mimiku a obličej bez výrazu. Intonace hlasu bývá jednotvárná. V důsledku nízkého sebevědomí působí nejistě a nerozhodně. Pokud se připojí k výše uvedeným projevům ještě posttraumatické poruchy (viz níže), tak se zvyšuje riziko negativního hodnocení oběti ze strany ostatních lidí (2).

Mezi hlavní rysy, kterými bývají charakterizovány týrané ženy, patří:

- materiální závislost na partnerovi

- podřízenost a poslušnost
- udržování minimálních sociálních kontaktů s ostatními lidmi
- omlouvání partnerova chování
- pocit vlastní bezmoci, beznaděje, vystrašenost
- sebeobviňování
- stud
- emocionální závislost na partnerovi (29).

Pro oběť domácího násilí je typická skutečnost, že se velmi často v průběhu vyšetřování chová jinak než oběť poškozená cizím pachatelem. Ochota k potrestání násilníka je kolísavá. Oběti sice chtějí zastavit násilí, ale na druhou stranu stále doufají ve vznik pokračujícího vztahu s partnerem bez násilí. Po útoku většinou vyhledají pomoc, později však odvolávají nebo mění své výpovědi (16).

Muž v roli oběti domácího násilí

Podle výzkumných údajů se počet mužských obětí domácího násilí pohybuje mezi 2 - 5%. Zejména stereotypní vnímání muže jako jedince silného pohlaví či hlavy rodiny vede k obavám mužů mluvit o tom, že se stali oběťmi domácího násilí, proto je pravděpodobné, že mužských obětí je daleko více než udávají procenta (31).

U domácích násilí, kde jsou muži oběťmi, se méně často objevují zranění. Pokud muži v důsledku domácího násilí neutrpěli zranění, nevnímají se jako oběti domácího násilí a nevidí důvod, proč tuto situaci hlásit na oficiální instituce. Muži jako oběti domácího násilí mají většinou lepší přístup k finančním zdrojům než ženy, obvykle bývají zaměstnaní a mají vlastní bydlení (30).

1.2.3 Oběť a psychologické důsledky domácího násilí

Domácí násilí oběť ovlivňuje v mnoha oblastech jejího života. Ať už se jedná o zdravotní potíže nebo potíže související se zaměstnáním. Je nutné si uvědomit, že se celková kvalita života oběti snižuje. Oběť je neustále ve stresu, není schopna se koncentrovat, což zpravidla vede k pracovní neschopnosti a rostoucí obavě o ztrátu zaměstnání. Oběť se tak velmi brzy dostává do finanční tísně, čímž se snižuje její sociální status (19).

Výzkumy navíc potvrzují, že u obětí se může rozvinout řada emočních poruch a poruch chování, jako např. syndrom týrané ženy nebo posttraumatická stresová porucha (viz níže).

Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy byl vytvořen psycholožkou Leonore Walkerovou (19) jako odpověď na široké spektrum psychických symptomů a vzorců chování vzniklých následkem dlouhodobého domácího násilí. Je však nutné poznamenat, že i když je tento syndrom definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů, tak není zahrnut do Mezinárodní klasifikace nemocí. To také vysvětluje fakt, proč někteří autoři používají syndrom týrané ženy jako podkategorii medicínsky uznávané posttraumatické stresové poruchy (19).

K rozvoji tohoto syndromu musí dojít alespoň dvakrát k zopakování celého cyklu násilí, jehož fázemi oběť prochází, ve snaze dané násilí ukončit. Jedná se o následující fáze:

- **popření** - oběť odmítá přiznat sama sobě i okolí, že ve vztahu existuje násilí a dané incidenty pojmenovává jako nehody, omlouvá násilné chování svého partnera a věří, že už se nebude opakovat;
- **vinu** - oběť vnímá, že ve vztahu existuje nějaký problém, ale vinu připisuje sama sobě, myslí si, že si násilí zasloužila, protože nedokáže splnit partnerova očekávání;

- **získání nadhledu** - oběť již nepřebírá odpovědnost za násilí a začíná si uvědomovat negativní stránky násilí, stále však chce udržet manželství a věří, že se společně situace vyřeší;
- **odpovědnost partner** není ochoten nebo schopen násilí zastavit a oběť se rozhoduje vztah ukončit a začít nový život bez násilí (19).

Posttraumatická stresová porucha (PTSP)

PTSP je úzkostná porucha rozvíjející se po emočně těžké a stresující události. Na rozdíl od jiných úzkostných poruch však vyžaduje expozici nějaké traumatické události (např. psychické, fyzické nebo sexuální násilí, týrání, vyhrožování zabitím atd.), která obsahuje především pocity viny, ponížení, odcizení apod. Riziko možnosti rozvoje PTSP stoupá s náhlými a neočekávanými událostmi, které trvají delší dobu, opakují se a obsahují výhrůžky násilí nebo vlastní násilí zahrnují (19).

Jádro traumatické reakce tvoří čtyři základní složky:

- **zvýšená dráždivost;**
- **stažení** při reakci na nějaké ohrožení;
- **disociace** chránící organismus před negativními vlivy stupňujícího se ohrožení;
- **zamrznutí (nehybnost)** spojené s pocitem bezmoci (19).

V souvislosti s domácím násilím je nutné zmínit výskyt i jiných psychologických problémů. Mezi nejčastěji uváděné symptomy patří deprese (77 %), úzkost (75 %), přetrvávající bolesti hlavy (56 %), bolesti v zádech a končetinách (54 %) a bolesti žaludku (54 %) (19).

1.2.4 Důvody setrvání obětí v násilném vztahu

Mezi důvody, proč žena setrvává v násilném vztahu, patří:

Strach – nejsilnější faktor, který brání ženám odejít od partnera. Jsou vystaveny častým hrozbám ohledně toho, co se stane, když partnera opustí. Ženy hrozbám věří a mají k tomu důvod, jelikož podle průzkumů nejnebezpečnější okamžik bývá těsně poté, kdy se žena rozhodne odejít od svého partnera.

Láska – stále má svého partnera ráda, omlouvá ho a věří, že se změní.

Ekonomická závislost – pokud partnera opustí, pocítí značnou finanční ztrátu, ztrátu domova i majetku. Je to závažné, zvláště pokud je bez práce. Velmi často s sebou žena vezme i své děti, čímž se její finanční situace ještě zhorší.

Deportace – nejkomplicovanější situace, pro přistěhovalkyně, jelikož jejich právo zůstat v dané zemi může být vázáno na rozhodnutí partnera.

Starost o děti – žena může mít pocit, že svým dětem nemůže odepřít úplnou rodinu. Obává se také, že kdyby opustila partnera, o své děti přijde, jelikož násilní partneři často vyhrožují právě tím, že budou u soudu o své děti bojovat.

Tlak církve nebo rodiny – díky nim si žena myslí, že musí udržet rodinu za každou cenu.

Sociální izolace – nedostatek podpory z okolí.

Sebeobviňování – mívají pocit, že by měly ve vztahu zůstat a změnit se, aby násilí už nevyvolávaly (5).

Oběti domácího násilí se stydí vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází, týraná žena je emocionálně závislá na svém partnerovi, neumí si představit život bez něho, ale ani s ním. Tyto ženy mívají také dvojí tvář, kdy na veřejnosti ukazují tu optimistickou a pozitivní, ale ve skutečnosti žijí v hrůze a strachu. Okolí se mohou jevit jako pasivní, ale ve skutečnosti musí být velmi silné, aby přežily v situaci domácího násilí. V roli týraných žen nejsou pouze nesebevědomé sociálně slabé ženy, ale jsou to i ženy úspěšné. Přesto pro ně také platí, že se zdráhají vyhledat odbornou pomoc (29).

Odchod od násilného partnera pro ženy s nezletilými dětmi znamená stát se osamělou matkou - samoživitelkou, která je skupinou s velkým rizikem chudoby. Odchod pro mnohé znamená právě ztrátu bydlení, pořízení nového bytu je finančně náročné stejně jako bydlení v nájmu (3).

1.2.5 Viktimizace jako důsledek obětí domácího násilí

Viktimizace začíná, ale často nekončí vlastním útokem na oběť. Způsobená újma je pouze úvodním činem, na který navazují další zraňující události. Rozlišujeme 2 fáze viktimizace: **primární viktimizace**, která je bezprostředně spojená s trestným činem a oběti vzniká újma způsobená pachatelem a **sekundární viktimizace**, ke které dochází až po spáchání trestného činu a už nesouvisí s jednáním pachatele. Jedná se o druhotné zraňování oběti, které může způsobit trestní vyšetřování a stíhání. Trestní řízení může být velmi zdlouhavé a obtížné a z právního hlediska je oběť pouze údajnou obětí. Druhotné zraňování oběti je většinou způsobeno reakcemi nejbližšího okolí, státními orgány, znalci, kteří posuzují celou situaci. K sekundární viktimizaci také dochází tehdy, když média veřejně publikují citlivé údaje o oběti a podrobnosti celého případu (10).

Lidé, kteří nezažili domácí násilí, často nerozumí reakcím obětí, zdá se jim nepochopitelné, proč oběť násilí nezastaví a neodejde. Někteří hledají podíl viny, které na násilí má samotná oběť, zda násilí nevyprovokovala, hledají chyby na straně obětí (6).

1.2.6 Děti jako oběti a svědci domácího násilí

V 82 % žijí v domácnostech, ve kterých probíhá domácí násilí, děti, které jsou označovány za tzv. zapomenuté oběti domácího násilí. Domácí násilí postihuje děti dvojitým způsobem:

Přímá viktimizace - agresor atakuje partnerku ale i dítě – velmi častá je situace, kdy dítě brání matku a je přitom samo zraněno.

Nepřímá viktimizace – dítě není terčem domácího násilí, ale ocitá se v roli svědka (28).

Děti sice cítí v rodině napětí, ale jeho příčina není pojmenována (25).

Pokud si všimnou znaků násilí, jako jsou modřiny, pláč matky, zranění a zeptají se na jeho původ, matka si většinou vymyslí přijatelné vysvětlení. Násilné chování otce matka před dětmi omlouvá a snaží se, aby nebyl narušen vztah k otci, děti se tak včas nedozví, že násilí je třeba jednoznačně odmítnout. Když se po letech matka rozhodne od otce odejít, dítě už se na situaci adaptovalo a nechápe, proč by mělo opustit domácí prostředí. Zejména děti staršího školního věku odmítají s matkou odejít, což je pro ni velmi stresující a neřešitelnou situací, není proto výjimkou, že se rozhodne ve vztahu setrvat, jen aby neztratila své děti (2).

Agresivní útoky a napjatá atmosféra dětem odepírají pocit emoční jistoty a vnitřního bezpečí. Některé děti na situaci reagují tak, že začnou být zamlklé nebo působí zmateně, jiné křičí, pláč a často bývají velmi neklidné. Některé se snaží této situaci vyhnout tím, že se běží někam schovat, jiné se zase pokouší ochránit maminku tak, že se před ni odvážně postaví. Mnohé se snaží maminku bezprostředně po konfliktu utěšit, dát jí jakousi první pomoc. Některé se ale chovají, jakoby se nic nestalo, k celé věci se staví lhostejně a neproběhne u nich žádná reakce. Takové chování probíhá především u dětí, které mají s domácím násilím dlouhodobější zkušenosti (4).

Pokud je dítě přítomno útokům otce na matku, ovlivní to i jeho způsob řešení konfliktních situací a vstoupí si špatný model postavení ženy a muže ve vztahu. Velmi brzy

se přesvědčí o tom, že násilí funguje a že existuje něco jako právo silnějšího. Chlapci a dívky vnímají a zpracovávají situaci velmi odlišně. Chlapci je hned ze začátku vštípen model agresivního a dominantního muže, vidí, že otec je ten silnější a mocnější, existuje zde velká pravděpodobnost, že půjde ve stopách svého otce. U chlapců jsou časté poruchy chování, agresivita a zneužívání slabších (19).

Dívka si naopak vštípí podřízenou a bezmocnou pozici matky, což se může odrazit v jejích partnerských vztazích (4).

Často jsou u dívek pozorovány poruchy nálady, agrese namířená proti sobě, izolování se od okolí, dochází k úzkosti, pocity vlastní nedostatečnosti, přijímání role oběti, která se podřizuje a nic si nezaslouží (19).

1.3 Domácí násilí a legislativa v ČR

Většina postupů, které zaručuje stát je nastavena na násilí mezi cizími lidmi. Domácí násilí se však odehrává mezi blízkými lidmi, znamená opakované a dlouhodobé týrání partnera, se kterým se dělíme o své soukromí. Do intimního svazku tedy partneři vstoupili dobrovolně a na své soukromí mají právem garantované právo. Jenomže domácí násilí nejprve ohrožuje důstojnost, pak zdraví a nakonec i život oběti. To už jsou hodnoty, které má stát povinnost chránit. Pokud jsou jednotlivé incidenty posuzovány izolovaně, nemusí dosahovat prahu trestné činnosti, proto je lze bagatelizovat a oběť musí vyčkat, dokud u ní nenastanou takové následky, které překročí hranici mezi morálkou a zákonem. Takový moment zlomu sice udává trestný zákon, ale ten řeší pouze postih pachatele, nikoli ochranu oběti (7).

Právní úprava domácího násilí se odvíjí od právních norem nejvyšší právní síly, jako je Ústava ČR zákon č. 1/1993 Sb., Listina základních práv a svobod zákon č. 2/1993 Sb., ale také mezinárodní směrnice a smlouvy Evropské unie, které se danou problematikou zabývají (31).

1.3.1 Právní ochrana domácího násilí

Ochrana před domácím násilím byla v ČR nově upravena zákonem č. 135/2006 Sb. Tento zákon tvoří tři pilíře ochrany, kterými je Policie ČR, intervenční centra a soud. Policie ČR je podle § 44 – 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR oprávněna použít institut vykázání. Dalším prostředkem ochrany před domácím násilím je speciální typ předběžného opatření nařízeného soudem podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Třetí formou ochrany jsou intervenční centra, která byla zřízena zákonem č. 135/2006 Sb. V ČR od 1. 1. 2007 a fungují dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách na úrovni krajů. Jejich úkolem je poskytování sociální, psychologické a právní pomoci osobám ohroženým domácím násilím. Mají plnit i informační a koordinační úkoly ve vztazích mezi orgány Sociálně právní ochrany dětí, policií, soudy a zdravotnickými zařízeními (29).

1.3.2 Formy pomoci a práce s oběťmi domácího násilí

- **Krizová intervence**

Odborná práce s člověkem, který se nachází v akutní krizi, se nazývá krizová intervence. Je zaměřena na zastavení kontraproduktivního jednání oběti, zpřehlednění prožívání, podporu při řešení krizové situace vlastními silami. Krizová intervence může být poskytována v přímém kontaktu, tzv. face to face anebo po telefonu (2).

Telefonická krizová intervence je poskytována zejména na pracovištích, která provozují krizovou linku. U obětí domácího násilí trvá telefonický hovor zhruba 20 až 30 minut. Tento čas je dostatečně dlouhý k tomu, aby mohl pracovník oběť vyslechnout, ocenit její snahu situaci řešit, umožnit jí vyventilovat negativní emoce, pomoci jí zorientovat se v dané situaci a dojednat minimální cíl ve smyslu malého kroku vedoucího k řešení situace. Tímto krokem může být také domluva osobního kontaktu. Při krizové

intervenci tváří v tvář hrají důležitou roli neverbální projevy i samotný prostor, kde se konzultace koná, důležité je vytvořit pro oběť prostředí, ve kterém se bude cítit bezpečně (2).

Krizová intervence v sobě zahrnuje psychologickou, lékařskou, právní i sociální pomoc (29).

- **Odborné sociální poradenství**

Jedná se o ambulantní službu a hlavním cílem jsou poradenské činnosti, které by měly oběti pomoci najít řešení v její komplikované situaci, které by zabránilo dalšímu vystavování se nebezpečí a traumatům. Jedná se o sociální, psychologické, pedagogické a právní poradenství, případně také terapie (4).

- **Azylový dům**

Jedná se o pobytové služby, které poskytují obětem domácího násilí prostředí, ve kterém mohou žít beze strachu z násilí. Představují komplex služeb, které poskytují individuální, důstojnou, nepřetržitou pomoc osobám, které se ocitnou v krizové situaci (4).

Azylový dům je bezpečným místem, kam se mohou týrané ženy uchýlit před násilím - a to dočasně, nebo jej mohou využít jako odrazový můstek k vybudování nového života. Azylové domy bývají nejčastěji zřízeny charitativními organizacemi. V České republice existuje zhruba 120 azylových domů, z toho je 88 zaměřeno na pomoc týraným ženám (5).

2 Cíle práce

Cílem práce byla reflexe domácího násilí v partnerském vztahu, a to z pohledu jeho obětí, zejména žen, kterých se domácí násilí z pozice obětí týká ve více než 90 %. Domácí násilí bývá vnímáno jako čistě soukromý problém, ale v současné době se stává běžnou součástí života mnoha žen i dětí. V posledních letech narůstají trestné činy právě v souvislosti s domácím násilím. Ve své práci jsem se zaměřila na oběti domácího násilí, na to z jakého důvodu v násilném vztahu setrvávají, jak situaci vnímají jejich děti a zda vidí nějaké řešení této situace.

V souvislosti s cílem práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

Jaké důvody brání obětem aktivně řešit svou situaci?

Jaký typ – projev násilí vnímají oběti jako nejhorší?

3 Metodika

3.1 Použitá metodika

V sociálním výzkumu je možné aplikovat dva základní postupy – kvantitativní a kvalitativní. Cílům této práce jednoznačně vyhovuje kvalitativní, který byl různými odborníky popsán následujícím způsobem.

Hendl (12) uvádí, že nezastupitelné pro získávání kvalitativních dat je považováno zúčastněné pozorování a rozhovor. V některých případech lze využít i metod kvantitativního získávání dat a to tak, že výzkumník nechá vyplnit účastníky silně strukturovaný dotazník. Provádíme-li kvalitativní výzkum, je vhodné řídit se zásadou, že jde o seznam, z něhož si vybíráme po uvážení cíle a kontext výzkumu, výzkumné otázky a metody nebo kombinaci přístupů, která je pro zjištění daného problému nejvhodnější.

Podle Dismana (9) je výzkumník sám jednak nejdůležitějším nástrojem výzkumu, ale i zdrojem možného zkreslení. Toto je důvodem, proč by měly být jeho pocity, dojmy a nálady důsledně zaznamenány.

Dle výzkumníků Faulknera a Spartese (9) netkví síla kvalitativních dat v množství sledovaných lidí, ale ze schopnosti výzkumníka je dobře poznat v jejich kulturním kontextu. Účelem kvalitativního výzkumu je osvětlit život několika správně vybraných lidí. Tento výzkum nevyužívá statistických metod a technik. Touto technikou se snažíme zachytit složitosti, detaily, procesy a vztahy týkající se daného prostředí.

Ke sběru dat v této práci byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Tento typ rozhovoru má předem určený soubor témat a volně přidružené otázky, jejich pořadí i formulace však může být pozměněna. Některé otázky mohou být dokonce vynechány, nebo naopak mohou být nové otázky přidány. Polostrukturované rozhovory jsou flexibilnější a volnější než strukturované (34).

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor je tvořen sedmi ženami, které byly nebo jsou součástí partnerského vztahu, ve kterém se vyskytují různé formy domácího násilí ze strany partnera. Pro výběr výzkumného souboru bylo použito záměrného (účelového) výběru, který spočívá v tom, že *„vybíráme mezi potenciálními účastníky výzkumu toho, který je pro účast ve výzkumu vhodný a současně s ní také souhlasí“* (23, s. 135).

Kostrou rozhovoru byly otázky viz příloha.

3.3 Realizace výzkumu

Samotný výzkum byl realizován na několika různých místech. Šlo o snahu vyjít vybraným ženám vstříc a časově i místem se jim co nejvíce přizpůsobit. Dva rozhovory byly uskutečněny v domácím prostředí oběti. Další probíhal na dětském hřišti, jelikož žena, se kterou probíhal rozhovor, byla ještě stále součástí násilného vztahu a nechtěla být ničím podezřelá. V případě dalších žen se setkání odehrávala v restauraci nebo v kavárně. V jednom případě byla schůzka několikrát zrušena ze strany týrané ženy a vše se dlouho protahovalo.

U žen, které si domácí násilí prožily v minulosti, probíhaly rozhovory velice otevřeně, bylo možné ptát se na cokoli, neměly problém otevřeně hovořit ani o citlivých tématech. Ženy, které stále žily v násilném vztahu, byly uzavřenější a o některých tématech se jim hovořilo velmi obtížně. Bylo potřeba je neustále ujišťovat o tom, že rozhovor zůstane pouze mezi námi, že se o tom nedozví jejich partneři.

Průběhy rozhovorů byly zaznamenány na diktafon a následně přepsány. V případech žen, které byly stále součástí násilného vztahu bylo vše zaznamenáno pouze na papír, jelikož tyto ženy si nepřály být nahrávány.

3.4 Metoda vyhodnocení a analýzy získaných dat

Jako metoda vyhodnocení a analýzy získaných dat byla použita metoda vytváření trsů. Tato metoda slouží zejména k tomu, abychom konceptualizovali určité výroky do skupin například dle rozlišení určitých jevů. Tyto skupiny – trsy by měly vznikat na základě vzájemné podobnosti mezi výzkumnými soubory. Tímto procesem vznikají obecnější kategorie, jejichž zařazení do určité skupiny (trsu) je spojeno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním (23).

4 Výsledky

4.1 Přehled komunikačních partnerů

Martina - 32 let, 2 děti, v násilném vztahu 12 let. Martinin manžel pocházel z bohaté rodiny a jejich vztah byl jako z pohádky. Po čase ale došlo k prudké změně, manželovi začalo vše lézt na nervy, začal Martinu mlátit, a dokonce jí zbraní vyhrožoval i zabitím. Vše se odehrávalo večer, když byly děti ve svých pokojích, přesto se ale děti svého otce straní. Ruku na ně ale nikdy nevtáhl. Martina svého manžela ani přesto nechce opustit. Zůstala by bez peněz a její děti jsou již zvyklé na luxus.

Simona - 29 let, 1 dítě, v násilném vztahu 6 let. Simona od dětství trpěla pocitem méněcennosti. Během jejího těhotenství přišel její manžel o práci a začal pít, následně na ní začal páchat i fyzické násilí. Období klidu se u nich střídalo s obdobím plným agrese. Jeden z jeho agresivních útoků zapříčinil potrat druhého očekávaného potomka. Všech hádek byl přítomen jejich syn, který se snažil maminku bránit. Simona si začala špatnou situaci doma uvědomovat, několikrát volala i na policii a nejednou se pokusila utéct, ale pokaždé se domů sama vrátila.

Tereza - 25 let, 1 dítě, v násilném vztahu 5 let. Do 18 let se starala o svou těžce nemocnou maminku. Terezin budoucí partner se k ní už na začátku jejich vztahu choval majetnický, ale jí to přišlo jako důkaz lásky. Po narození syna Tereze tvrdil, že zničila jejich štěstí, shazoval ji a urážel. Později došlo i na fyzické násilí. Po útoku se vždy omlouval a svého činu litoval. Jejich syn nebyl ran od svého otce ušetřen. Tereza má strach jít na policii, protože tam má její partner známé.

Andrea - 38 let, 2 děti, v násilném vztahu 4 roky. Andrea měla jednoho syna již z předchozího vztahu a její budoucí manžel jej přijímal jako vlastního. Po narození jejich společného syna se vše změnilo, Andreu ponižoval, shazoval, nakonec i bil. Nevlastního syna začal rovněž fyzicky i psychicky týrat. Agrese se střídala s obdobím klidu. Andrea hledala několikrát pomoc na OSPODu, nakonec se vše řešilo soudní cestou.

Petra - 40 let, 1 dítě, v násilném vztahu 14 let. Petra se ve 20 letech vdala za muže, jemuž bylo 55 let. Manžel začal mít strach, že si Petra najde mladšího partnera a nakonec mu s ním uteče. Byla nucena nosit oblečení, které nepůsobí vyzývavě. Po mateřské dovolené se Petra vrátila do práce, a jelikož se v práci setkávala i s muži, manžel ji začal obviňovat z nevěry. Došlo i na fyzické násilí. Nakonec bez něj Petra nemohla udělat jediný krok. Petře nakonec pomohly kamarádky.

Monika - 41 let, 2 děti, v násilném vztahu 12 let. Monika byla svým manželem neustále obviňována z nevěry. Netrvalo to dlouho a byla poprvé svým mužem fyzicky napadena na veřejnosti. Po útoku přišly omluvy. Po narození syna si prošla i psychickým násilím. Byla neustále ponižována, bil ji vším, co bylo po ruce, i před jejich synem, na kterého ovšem nikdy zlý nebyl. Odvahu k řešení neúnosné situace doma jí dodal její kolega v práci.

Lenka - 34 let, 2 děti, v násilném vztahu 10 let. Lenka i její manžel byli velice spořiví. Později však manžel začal vymýšlet různá úsporná opatření. Zprvu bylo vše v pořádku a Lence to nevadilo. Vše se změnilo, když Lenka otěhotněla a nemohla již do rodinného rozpočtu přispívat tak jako dříve. Manžel vzal tedy vše do svých rukou. Lenka byla rázem odříznuta od finančních prostředků s odůvodněním, že by byla schopná vše utratit. Lenka momentálně bydlí u svých rodičů a celou její vyhocenou rodinnou situaci řeší Policie ČR.

Tabulka: Trs 1. Výchozí rodinné prostředí

	Úplná rodina	Rozvedení rodiče (neúplná rodina)	Násilí v původní rodině	Násilí v původní rodině partnera
Martina		X	X	
Simona		X		
Tereza		X	X	
Andrea	X			X
Petra		X		X
Monika	X			
Lenka	X			

Zdroj: Vlastní výzkum

Oběti, jejichž příběhy jsou v této práci zpracovány, pocházejí z různých rodin. Některé z úplné a bezproblémové (Andrea, Monika, Lenka), některé naopak vyrůstaly v rozvedené rodině, nebo v rodině, kde jeden z rodičů zemřel, nebo byly odkázány samy na sebe v útlém věku.

Z příběhů dále vyplývá, že pokud byli partneři v dětství svědky násilného chování svých otců, přenášejí toto chování i do svých současných partnerských a rodinných vztahů. (Tereza) *"U přítele v rodině se mlátili všichni navzájem, on napadl přítele své matky, ve finále se do toho vložila i matka a prali se tam všichni. Problémy se tam řešily násilím."* (Andrea) *"Manželovu matku otec mlátil pořád, on byl u toho, asi to odkoukal už tam - mělo mě to varovat."*

Tabulka: Trs 2. První projevy násilného chování

	Před sňatkem	Po sňatku	Těhotenství, narození dítěte	Nástup do zaměstnání
Martina			X	
Simona			X	
Tereza			X	
Andrea		X		
Petra				X
Monika	X			
Lenka			X	

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve většině případů se první známky domácího násilí projevily po narození dítěte (Martina, Simona, Tereza, Lenka)

(Martina) *"Po tom, co se narodila dcerka, začalo mu všechno vadit, že pořád brečí, že jí neumím utiшит, že je doma bordel, byl stále vzteklejší."*

(Tereza) *"Dítě nikdy nechtěl, vyčítal mi, že jsem nešla na potrat, pak začal řešit, že není jeho, že jsem děvka, tam to začalo."*

V jednom případě se projevilo násilí již před sňatkem (Monika) *"Mlátí mě vlastně už před svatbou, nevím ani proč jsem si ho po tom všem vzala, tenkrát jsem si myslela, že je to ve vztahu normální, že to tak je všude."*

U Andrey se násilná povaha partnera projevila až po sňatku, zřejmě si myslel, že má partnerku již „jistou“ a nemusí se tedy přetvařovat.

U Petry se partnerovo násilí projevilo po jejím nástupu do zaměstnání, kde se naplno projevila žárlivá povaha partnera.

Tabulka: Trs 3. Druhy domácího násilí

	Fyzické násilí	Psychické násilí	Sexuální násilí	Sociální násilí	Ekonomické násilí
Martina	X	X	X		
Simona	X	X	X	X	
Tereza	X	X			
Andrea	X	X			
Petra	X	X	X	X	
Monika	X	X		X	
Lenka		X		X	X

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejrozšířenější formou domácího násilí bylo násilí psychické (u všech dotazovaných).

Spolu s psychickým násilím se vyskytovalo i násilí fyzické (u šesti dotazovaných), sociální násilí bylo u čtyř dotazovaných, sexuální násilí se vyskytovalo ve třech případech a ekonomické násilí v jednom případě.

Kombinace více druhů násilí se vyskytovala ve všech sedmi případech.

(Lenka) *"Prý musíme šetřit, uvařil hrnec rýže, že to mám na týden, nemám to prý sníst hned první den, protože pak nebudu mít nic. Řekl to vždy tak, že mě ani nenapadlo odporovat."*

(Simona) *"Vždycky jsem měla nízký sebevědomí, ale on mi ho pořád shazuje níž a níž, už nechci ani vycházet mezi lidi."*

Tabulka: Trs 4. Spouštějící faktory domácího násilí (podněty)

	Alkohol	Žárlivost	Finance	Stres, konflikty v práci	Cokoliv
Martina				X	
Simona	X	X			
Tereza	X	X			
Andrea	X				
Petra		X			
Monika					X
Lenka			X		

Zdroj: Vlastní výzkum

Spouštějícím faktorem domácího násilí může být cokoliv, např. alkohol, žárlivost, nedostatek peněz, stres, ztráta zaměstnání, apod.

Ve třech případech se partner dopouštěl násilí po požití alkoholu (Simona, Tereza, Andrea), ve třech případech to byla žárlivost, u Lenky to byl nedostatek financí, nebo spíše přehnaná šetřivost partnera. U Martiny měl partner problémy ve firmě a v případě Moniky partner útočil v podstatě kdykoli – bez příčiny.

(Martina) *"Začali mít problémy ve firmě, vztek si nejdřív vybíjel na boxu, pak i na mně, když zaparkoval a šel do baráku, hned jsem z jeho nasupeného výrazu poznala, že bude problém."*

(Monika) *"Nemuselo ho naštvat nic, prostě najednou vylít zlostí a začal mě mlátit, nikdy jsem nevěděla, kdy přijde další výbuch vzteku. Přála jsem si, aby umřel, měla jsem i myšlenky, že ho zabiju."*

Tabulka: Trs 5. Nejhorší forma domácího násilí podle obětí

	Fyzické násilí	Psychické násilí	Sexuální násilí	Sociální násilí	Ekonomické násilí
Martina		X			
Simona		X			
Tereza		X			
Andrea		X			
Petra		X			
Monika		X			
Lenka		X			X

Zdroj: Vlastní výzkum

Jednoznačně vyplývá, že nejhorší formou domácího násilí je násilí psychické, které sice nezanechává viditelné stopy, ale nejvíce narušuje psychiku obětí.

(Tereza) *"Je to asi paradox, ale víc mi vadí, když mě napadá slovně, když mě pořád z něčeho nesmyslně obviňuje, nemá to konce. Když mě zbije, netrvá to dlouho, vím, že pak se bude snažit, bude hodnej i na kluka a chvíli to takhle vydrží."*

(Monika) *"Nejhorší bylo, jak mě vyslychal, chtěl vědět, kde jsem celý den byla, když jsem mu to řekla, vylítnul, že lžu, že mu to mám říct znova a pravdu, pořád dokola, bylo to jak u výslechu, byla jsem z toho zoufalá, pak začal rvát, že stejně lžu a popadl tyč od vysavače a zmlátil mě do krve, pak utekl. Já si potom koupila třeba zlatej prstýnek, abych si udělala radost."*

Pouze Lenka nedokázala jednoznačně říci, zda ji více ponižuje ekonomické násilí nebo psychické.

Tabulka: Trs 6. Dopad domácího násilí na děti

	Dítě jako svědek	Přímá viktimizace dítěte	Násilí v nepřítomnosti dětí	Psychosomatické potíže dítěte
Martina			X	X
Simona		X		X
Tereza	X			
Andrea		X		X
Petra	X			
Monika	X			
Lenka	X			X

Zdroj: Vlastní výzkum

Téměř ve všech případech jsou děti svědky domácího násilí a mají psychosomatické potíže. V případě Andrey musela ona sama vyhledat psychologickou pomoc, starší syn je v péči psychiatra a užívá léky, mladší syn je v péči psychologa.

U Martiny sice probíhá násilí bez přítomnosti dětí, ale i děti jsou zamklé, uzavřené a snaží se otce neprovokovat.

(Martina) *"Když byly děti dole, nikdy mě nemlátil, většinou je zahnal spát a pak si šel vyřizovat účty se mnou."*

(Simona) *"Malej si přede mě stounul, chtěl mě chránit, křičel na něj: maminku bít nebudeš, něco po něm něco hodil, myslím hračku, ale on ho popadl a odhodil pryč."*

(Monika) *"Když viděl, že na nás kouká náš syn a brečí, hned toho nechal - klukovi nikdy neublížil."*

Tabulka: Trs 7. Důvody bránící obětem v řešení situace

	Stud	Strach z partnera	Finanční problémy	Obavy o ztrátu dětí	Nedůvěra v policejní a jiné instituce	Přetrvávají cí láska k partnerovi
Martina	X	X	X	X	X	
Simona	X	X		X	X	X
Tereza	X	X		X	X	X
Andrea				X	X	
Petra	X				X	
Monika	X		X			
Lenka	X	X	X	X		

Zdroj: Vlastní výzkum

Téměř všechny dotazované ženy (kromě Andrey) se stydí o svých problémech s někým hovořit. Mnohé z nich navenek působí sebejistě a snaží se to skrývat. Většina z nich nedůvěřuje policejním, soudním a sociálním institucím i z toho důvodu, že partneři mají v těchto institucích známé, obávají se, že by se vše mohlo obrátit proti nim. To dokazuje případ Andrey, kde jí sociální pracovnice, soudy ani policie nevěřily. Případ Lenky řeší v současné době policie a ona doufá, že vše dobře dopadne. U většiny případů mají týrané ženy strach ze ztráty dětí, kterou jim vyhrožují jejich partneři v případě, že by se rozhodly od nich odejít. Ve čtyřech případech je to strach z partnera samotného (Martina má strach, že by ji zastřelil).

(Martina) *"Pravdou je, že žijeme v luxusu, děti mají první poslední, nechci je o to připravit, vlastně ani nemám kam jít a život bez peněz - to bych nezvládla."*

Ve třech případech ženy měly strach, že rodinu bez finanční podpory partnerů neživí (Martina nepracuje a je finančně závislá na partnerovi, Monika se s ním měla dobře, dával jí dostatek peněz, Lenka je zcela bez prostředků, závislá na partnerovi.

U Simony a Terezy stále přetrvává láska k partnerovi a doufají, že se změní.

(Tereza) *"Bojím se, že by mi nikdo nevěřil - sám pracuje u policie - zařídí si to, říkal, že mi nikdo neuvěří, že jsem hysterka a pokud něco podniknu, přijdu o kluka."*

(Andrea) *"Nejvíc jsem se bála, že přijdu o děti, jak mi vyhrožoval on i tchyně - taky jsem o mladšího přišla, všechno měli podplacený - OSPOD, právníky, ten boj o kluka už jsem téměř vzdala, ale teď díky učitelkám ve školce mám novou naději."*

(Lenka) *"Řekl, že přijdu o děti, že jsem vyšinitá, že se o ně neumím postarat, nevařím, neperu, v podstatě měl pravdu."*

Tabulka: Trs 8. Osoby, kterým se oběti svěřují

	Vlastní rodina	Rodiny partnera	Přátelé, známí	Policie, OSPOD a jiné
Martina			X	
Simona		X	X	X
Tereza			X	
Andrea	X	X	X	X
Petra			X	
Monika	X	X	X	
Lenka	X			X

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina týraných žen se svěřila svým kamarádkám, v případě Petry to byly právě kamarádky, které jí pomohly utéct od partnera. Andrea, Monika a Lenka se svěřily vlastní rodině, ale ta se k tomu postavila tak, že je to jejich život a musí si to vyřešit ony samy. Lence rodiče dlouhou dobu nechtěli pomoci z obavy, že by se museli o vnoučata starat oni. Rodiny partnerů stály většinou na straně partnera. Simoně nepomohla ani policie, Andrein případ snad dospěl ke zdárnému konci a Lenčin případ řeší policie.

(Martina) *"Mám jen jednu dobrou kamarádku, ta ví co se u nás děje, ostatní neví o ničem, na veřejnosti se manžel chová úplně jinak, všichni si myslí, že je to u nás idylka."*

(Simona) *"Volala jsem na policii, když kopal do dveří a já se ho bála pustit dovnitř, ale oni ani nepřišli."*

(Petra) *"Věděly to kamarádky a ty mi pomohly utéct, zachránily mi tím život."*

Tabulka: Trs 9. Současná situace

	Setrvávání v násilném vztahu	Odchod od partnera	Případ řeší policie, soudy atd.	Nový vztah	Nový život bez partnera
Martina	X				
Simona	X				
Tereza	X				
Andrea		X	X		X
Petra		X		X	
Monika		X		X	
Lenka	X		X		

Zdroj: Vlastní výzkum

V současné době čtyři ze sedmi dotazovaných žen setrvávají v násilném vztahu (Lenka žije sice u rodičů, ale partner tvrdí, že děti unesla a není jisté, zda se k němu nevrátí). Martina chce ve vztahu zůstat, Simona doufá, že se partner změní a Tereza nemá kam odejít, partner má v jejím bytě trvalé bydliště. Tři ženy našly odvahu a z násilného vztahu odešly.

(Martina) "*Pořád doufám, že se to změní, že to bude zase jako na začátku.*"

(Tereza) "*Vyhodila bych ho z bytu, ale není jen můj, takhle ho odsud už nikdy nedostanu, asi se s tím budu muset smířit a nějak to přežít, hlavně o kluka se bojím.*"

Tři ženy našly odvahu a z násilného vztahu odešly.

(Lenka) "*Řeší to policie i sociálka, dcery byly u výslechu, nevím jak to dopadne, bojím se, že se tam budu muset vrátit, zabil by nás.*"

(Petra) "*Mám teď nový vztah, ale s bývalým nás pojilo tolik let společného života, byl jako můj otec, asi proto ho stále jezdím navštěvovat, je už starý, žije sám*"

5 Diskuse

Pro praktickou část bakalářské práce byl zvolen kvalitativní výzkum, díky kterému se daly získat potřebné údaje a dokonce mnoho dalších zajímavých informací, které pomohly ke splnění stanoveného cíle této práce. Daná problematika je však mnohem složitější a ze zjištěných informací se nedají absolutně vytyčit definitivní závěry.

Všechny příběhy začínají nástinem rodinného prostředí, ve kterém oběť vyrůstala. Poté následuje popis seznámení s partnerem a vnímání zpočátku slibně se vyvíjejícího vztahu. V příbězích jsou popsány projevy násilníka, tedy manžela, partnera. Všechny příběhy jsou zaměřené také na získání informací týkajících se toho, jak domácí násilí vnímají děti a zda mu byly také vystaveny. V neposlední řadě také, zda se týrané ženy snažily najít pomoc, jaký typ domácího násilí vnímaly jako nejhorší a jak vypadá jejich život v současné době.

Oběti, jejichž příběhy jsou v této práci zpracovány, pocházejí z různých rodin. Některé z úplné a bezproblémové, některé naopak vyrůstaly v rozvedené rodině, v rodině, kde otec chyběl, nebo byly odkázány samy na sebe v útlém věku. Podle Bednářové (2), oběti domácího násilí velmi často pocházejí z nefunkčních nebo rozvrácených rodin a domácí násilí zažívaly již jako děti. Také Ševčík a Špatenková (29) uvádí, že nejvíce ohroženy jsou ženy, které byly vychovávány v rozvrácené rodině. Ve výše provedeném výzkumu pocházely čtyři ženy z neúplných rodin, ale pouze ve dvou případech byly tyto ženy v dětství svědky domácího násilí u svých rodičů. Ve třech případech však oběti pocházely z plně funkčních rodin, kde se žádné násilí neodehrávalo.

Dle Bednářové (2) bývá velmi častým spouštěcím momentem pro eskalaci domácího násilí těhotenství či porod dítěte, tomuto nahrává fakt, že mateřství, činí ženu na partnerovi přirozeně závislou (psychicky, finančně), to uvádí také Buskotte (2), podle které vedle běžných každodenních konfliktů může být příčinou začátku násilí ve vztahu i nějaký

zlomový okamžik jako je těhotenství partnerky a narození dítěte. Z výzkumu bylo zjištěno, že první projevy násilného chování u Lenky se projevily začátkem ekonomické šikany v souvislosti s přehnanými úspornými opatřeními hned na začátku jejich společného života, ale vše se začalo stupňovat až v těhotenství. U dalších čtyř žen došlo k eskalaci domácího násilí v době těhotenství a po narození dítěte, pouze v případě Moniky docházelo k násilí ještě před společným životem s partnerem.

Buskotte (4) dále uvádí, že u výskytu domácího násilí, o kterém se zmiňují např. média, se většinou jedná o ty extrémnější případy, jako jsou těžká ublížení na zdraví. Avšak to neznamená, že jsou těmi nejčastějšími - mnohem častější jsou méně brutální případy domácího násilí a to násilí psychické, které je pro většinu žen na každodenním pořádku. Také podle Kotkové (17) bývá psychické násilí tou nejčastější formou domácího násilí a většinou ho doprovází i jiné formy. Z výzkumu agentury STEM z roku 2006 vyplývá, že se ve 48% jedná o kombinaci fyzického a psychického násilí (29).

Z výše uvedených příběhů se pouze Lenka nestala obětí fyzického násilí. Všechny ostatní ženy si prožily násilí psychické i fyzické.

Pro většinu žen bylo fyzické násilí snesitelnější, než jakákoliv forma psychického týrání, jako např. ponižování, urážky a podceňování. Fyzické násilí totiž vždy trvalo mnohem kratší dobu a poté většinou následovalo období klidu a „líbánků“. Psychické násilí je nepředvídatelné a oběti ponižuje a podhodnocuje takovým způsobem, že jejich sebedůvěra postupně mizí (11).

Po fyzickém násilí zůstávají jizvy a modřiny, které se časem zahojí. Citové vydírání však zanechává hluboké a přitom skryté rány, které se sice obejdou bez ošetření, ale oběti jimi trpí celá léta (5).

Marvánová - Vargová (19), Konrád a Bango (16), většina výzkumníků a terapeutů se shodují v tom, že právě psychické násilí oběti označují za nejhorší, jelikož mívá obyčejně trvalé následky. S tímto výše uvedeným se shodují i všechny ženy ve výzkumu, pouze Lenka nemohla s určitostí říci, zda je horší psychické nebo ekonomické násilí, které podle

Conwayové (5) drží ženu v neustálé finanční tísní, oslabuje ji a oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama bez partnerova vědomí.

Podle Buskotte (4) jsou násilnické sklony úzce spjaty s užitím alkoholu, ale neznamená to, že alkohol je jedinou příčinou a důvodem mužova agresivního chování. S užitím alkoholu klesá schopnost sebekontroly, avšak na druhou stranu existuje i další velmi početná skupina mužů, kteří i bez alkoholu vykazují násilné chování. Podle statistik alkohol doprovází násilnické jednání z celých 50%. Conwayová (5) naopak tvrdí, že by bylo zjednodušené, hovořit o alkoholu jako o příčině domácího násilí. Naopak muži často bijí své ženy právě bez jeho užití. Jako spouštěč domácího násilí uvádějí alkohol tři ze sedmi zkoumaných žen.

Buskotte také (4) uvádí, že třetina všech násilníků jsou velice žárlivými partnery. Je jen velmi malé procento mužů, kteří tyto násilnické sklony nemají, a přesto jsou velice žárliví. Právě Tereza, Petra, Simona i Monika měly ze začátku chorobně žárlivé partnery, jejich žárlivost přešla k psychické šikaně a nakonec došlo i na fyzické útoky. Ovšem jak uvádí Monika, spouštěčem násilí mohlo být v podstatě cokoli, manžel se mnohokrát začal chovat agresivně z ničeho nic, bez důvodu, nikdy nedokázala odhadnout, kdy přijde další útok.

Z výzkumu dále vyplývá, že mezi důvody, bránící obětem aktivně řešit svou situaci patří zejména stud, strach z partnera a obavy o ztrátu dětí. Dalším důvodem je nedůvěra v policejní instituce. Ženy se bojí, že jim nikdo nebude věřit, že budou považovány za blázný, hysterky či lhářky. Lenka, Andrea, Petra a Monika se rozhodly svému násilnému partnerovi postavit a situaci doma řešit. Buskotte (4) uvádí, že asi pouze čtvrtina z obětí se svévolně rozhodne vzniklou situaci změnit a obrací se na specializované poradny s žádostí o pomoc. Naopak Tereza, Martina a Simona se svými agresivními partnery zůstávají. Ve vztahu setrvávají zejména kvůli dětem, protože mají strach, že o ně přijdou. Tento příklad popisuje i Conwayová (5), podle které agresor často vyhrožuje svým obětem, že pokud jej

opustí, bude o děti bojovat u soudu a zažádá o svěření do vlastní péče, čehož se ženy samozřejmě bojí.

Dalším důvodem je naděje, že se jejich partner změní. A v neposlední řadě jde o to, že mají strach a nemají žádnou spřízněnou osobu, která by jim mohla pomoci. Jsou v tom samy. To potvrzuje i Bednářová (2), která uvádí, že rozhodnutí oběti odejít, bývá blokováno strachem, že násilník vyplní své výhrůžky a připraví ji o děti. Limitující je podle ní i materiální propojenost a odchází-li oběť z takové domácnosti, nezřídka se ocitá na hranicích chudoby. Že není jednoduché opustit násilný vztah, popisuje též Conwayová (5), podle níž toto opuštění rozhodně neznamená vyjít ze dveří do dokonalého života. Oběti domácího násilí se musí vypořádat s mnoha praktickými, realistickými i citovými záležitostmi, jako je bydlení, finance, samota, péče o děti a strach z pronásledování partnerem. Dlouhodobým následkem neustálého týrání bývá velmi často psychologická paralýza oběti. Anglická The Women's Aid Federation Research Group (5) říká, že neustálá tíha násilného stavu způsobuje ženě ochablost. Prodělaný strach, zmatek a ponížení vede k paralýze, které se žena velmi nesnadno zbavuje. Byla zaznamenána trvalá ztráta sebedůvěry, energie a iniciativy, neschopnost jednat s úřady a činit rozhodnutí. Odejít z domova vyžaduje nesmírnou dávku sebedůvěry a odvahy.

Podle Conwayové (5) také to, že se domácí násilí odehrává v cyklech, způsobuje ženě obtížnost takový vztah ukončit. Epizodu násilí obvykle následuje období pokání, kdy agresor svých činů lituje a slibuje, že se změní. Pokud toto žena akceptuje a zůstane s ním, následuje období líbánek, kdy je vztah úžasný a všechno se zdá být opět na dobré cestě. Napětí se však znovu začne stupňovat - vyvrcholí dalším násilným aktem a cyklus se opakuje. Conwayová (5) konstatuje, že hlavní problém spočívá v tom, že nejlogičtější doba, kdy by oběť partnera mohla opustit, následuje hned po incidentu, kdy je násilí čerstvě uloženo v paměti a oběť má nejsilnější motivaci. Na druhou stranu je to však i doba, kdy jsou ochromující účinky agrese nesilnější. Než oběť nalezne sílu začít se zabývat praktickými otázkami opuštění domova, její partner je už nejspíše ve fázi pokání a vztah směřuje do období líbánek. V tomto období má žena nejvíce naděje, když se ve vztahu daří,

snáze opět uvěří tomu, že tento násilný čin byl opravdu poslední a agresor se změní. Z tohoto důvodu Conwayová (5) říká, že žena musí opustit agresora v době, kdy k tomu má nejméně důvodů.

Následující výrok autorky potvrzuje i příběh Martiny, která zůstává se svým manželem, protože je na něm finančně zcela závislá a v případě rozchodu nemá kam jít. Podle Conwayové (5) mnoho žen, které žijí v násilných vztazích mají pocit, že namají kam jít. Opustit domov, zejména pokud se to týká i dětí je velký krok. Proto by ženy, které se rozhodnou zůstat s násilníkem, neměly být souzeny. Domácí násilí bere obětem jejich právo rozhodovat a zbavuje je i jejich důstojnosti (5).

Podle výzkumu agentury STEM z roku 2006 by jen každý druhý člověk v takovém případě poskytl pomoc. Výzkum potvrdil, že hlavní roli v pomoci osobám ohroženým domácím násilím mají zejména příbuzní a přátelé (29).

To dokazuje i příběh Petry, u které to byly právě kamarádky, které jí pomohly násilný vztah opustit. Také Lenka se nakonec dočkala pomoci od svých rodičů, kteří se nejprve zdráhali pomoci, protože se báli, že se budou muset starat o svá vnoučata místo Lenky, která v době manželství nesměla vykonávat téměř žádné domácí práce.

Co se týče reakcí dětí na domácí násilí, lze jednoznačně říci, že na děti má tato rodinná situace neblahý vliv. Přestože některé z nich nejsou obětí fyzického domácího násilí, stejně se svých otců bojí. Utíkají před nimi do pokojíčku, schovávají se. Co víc, své maminky ještě často utěšují. Jiní si do svého budoucího života nesou nejen zážitky spojené s psychickým domácím násilím, ale rovněž modřiny a rány spojené s násilím fyzickým. Děti, které jsou obětí fyzického domácího násilí a jejich maminky začaly situaci řešit, nechtějí se svými otci trávit už žádný čas. Všechny ženy z příběhů, u nichž bylo napadeno v rodině i dítě, se rozhodly situaci řešit. Jediná Tereza s manželem zůstává i přesto, že výpraskem si prošel i jejich syn. V rodině Martiny a Simony, které se svými násilnickými partnery rovněž zůstávají, nebyla na děti manželem vztáhnuta ruka. Ševčík a Špatenková (29) ve své knize uvádí, že děti jsou svědky domácího násilí v 95 %. Podle Marvánové -

Vargové (19) nebývá tomuto problému věnována patřičná pozornost, proto se někdy o těchto dětech hovoří jako o zapomenutých nebo neviditelných obětech domácího násilí a Sterberg (29) ve své práci prokázal, že děti, které jsou pasivně vystavené domácímu násilí mají stejně závažné emoční příznaky jako děti týrané a zneužívané.

Tento výrok potvrzuje i Buskotte (4) a dokazuje to i příběh Aleny, která musela pro své děti vyhledat pomoc psychologa, vzniklé psychosomatické potíže u dětí byly zaznamenány i v případech dalších tří žen.

A jak vidí tyto ženy svou budoucnost? Martina se rozhodla situaci neřešit a s manželem nadále zůstává. Chce, aby dětem zůstal luxus, na který jsou zvyklé. Uvědomuje si, že jejich soužití není normální, že jiné děti jsou šťastnější, ale hodlá rodinu udržet pohromadě za všech okolností. Simona je v situaci, kdy přemýšlí, že vyhledá odbornou pomoc psychologa, aby ji pomohl najít ztracené sebevědomí. Ovšem stále k tomu nenašla odvalu. Tereza se rovněž snaží žít v naději, že vše se jednou změní k lepšímu a dělá vše proto, aby svou těžkou životní situaci doma zvládla především kvůli svému synovi. Andrea se proti svému muži postavila a nyní se cítí spokojená. Petra rovněž sebrala, díky svým kamarádkám, odvalu a svého partnera opustila. Monice dodal odvalu kolega z práce, rozhodla se neúnosnou situaci doma řešit a nyní je šťastná. Lenka je momentálně v situaci, kdy řeší, co bude dál. Rozhodla se od manžela odejít. V současné době ji střídavě navštěvuje policie a sociální pracovnice.

Téměř všechny ženy se pokusily vyhledat odbornou pomoc, případně jim byla někým nabídnuta. Tři z nich své volání o pomoc zatím nedotáhly do zdárného konce. Jedná se o Terezu, Martinu a Simonu. V dané situaci jim nepomůže ani policie, ani rodina, ani nikdo jiný. Všechny tři se musí spolehnout jen na sebe a nezbyvá jim nic jiného, než všechno vydržet a žít v těchto podmínkách dál, anebo sebrat poslední zbytky sebeúcty, které jim ještě zbývají a svému partnerovi se postavit a celou situaci radikálně vyřešit. Vyřešení jejich situace rovněž brání strach, že přijdou o děti a strach spojený s tím, že jim nebudou moci dát materiálně to, na co jsou děti zvyklé díky svému otci.

Z této práce dále vyplývá, že rodinné prostředí, ve kterém oběti vyrůstaly, nemusí přímo souviset s jejich budoucí rolí v jejich partnerských životech. Teorie tak není potvrzena ani vyvrácena. Děti si na vzniklou rodinnou situaci vytvořily negativní vztah ke svému otci, což odpovídá teorii. Další zkoumaná teorie, že oběť násilného vztahu hůře vstupuje do nového vztahu, nemůže být v tomto případě potvrzena ani vyvrácena. Ve dvou případech této práce oběť do nového vztahu vstoupila a je spokojená.

Násilnické projevy ve vztazích jsou si ve většině případů dosti podobné. Výsledky tohoto výzkumu odpovídají tomu, co bylo řečeno v teoretické části a tudíž je možno výše uvedenou teorii potvrdit.

6 Závěr

V teoretické části byla nastíněna problematika domácího násilí. Jedná se o záležitost, která je v dnešní společnosti často diskutovaným tématem. Domácí násilí je v současné době stále frekventovanějším problémem, ale ještě pořád je mu přikládána minimální pozornost.

Cílem teoretické části bylo nastudování publikací, které se tomuto tématu věnují. I to, že jich není právě malé množství jistě svědčí o skutečnosti, že domácí násilí je vskutku problémem naléhavým a závažným. Teoretické informace, které byly díky publikacím získány, se mnohdy shodují.

Praktická část byla zaměřena na získání výpovědí obětí domácího násilí. Záměrem bylo sepsat jejich životní zkušenosti a porovnat s informacemi uvedenými v teoretické části této práce. Jednalo se o zjištění, zda se teorie shoduje s praxí.

K praktické části bakalářské práce bylo osloveno sedm žen, které jsou nebo byly oběťmi domácího násilí. Jejich příběhy jsou podrobně zpracovány a uloženy jako příloha této práce.

V souvislosti s cílem práce byly stanoveny tyto výzkumné otázky: Jaké důvody brání obětem aktivně řešit svou situaci a jaký typ – projev násilí vnímají oběti jako nejhorší?

.Z jednotlivých rozhovorů vedených s oslovenými respondentkami vyplývá, že nelze určit jeden hlavní důvod, ve kterém by se všechny ženy shodly. Důvodů, které brání obětem domácího násilí řešit vzniklou situaci, je hned několik. Zpočátku je to stud z toho, že jejich rodinný život nefunguje tak, jak by měl a ony se dostaly do role týraných. Cítí osobní selhání, a proto se snaží celou situaci skrýt a navenek působit sebejistě, aby nikdo nic nepoznal. Dále je to nedůvěra vůči institucím, které by jim mohly pomoci. Častý je strach z partnera, že jim nebo jejich dětem nějakým způsobem ublíží. Stejně častá je i obava z existenčních problémů, které nastanou v případě opuštění partnera a následného

snížení rodinného příjmu. Především pak je to hrůza ze ztráty dětí, která vzniká z neustálých výhrůžek partnera v momentě, kdy se rozhodnou je opustit.

Naopak u druhé výzkumné otázky, lze jednoznačně říci, že více negativně je snášeno násilí psychické, neboť právě to je vyvíjeno permanentně a má spíše neustále stoupající tendenci. Ženy v této fázi ztrácejí svou identitu, věří tomu, co je jim neustále vsugerováno, přestanou si vážit sebe samotných a déle jim trvá najít sílu pro radikální řešení situace. Zůstávají tak dlouhodobě tzv. „šrámy na duši“, nebo-li narušená psychika obětí. Oproti tomu násilí fyzické nemívá pro člověka tak dlouho přetrvávající následky. Zřídka je však násilí prováděno jednostranně. Většinou se jedná o kombinaci násilí fyzického a psychického.

Některé teorie uvedené v této výzkumné práci se potvrdily, jiné ale nelze potvrdit ani vyvrátit. Příčinou je fakt, že abychom mohli výsledky jednoznačně určit, muselo by být provedeno mnohem důkladnější zkoumání. Domácí násilí je problém, který se většinou odehrává za zavřenými dveřmi domova. Nejedná se o pouhé hádky, ale o násilí, jehož se jeden z partnerů dopouští na tom druhém, ať už fyzicky, psychicky, ekonomicky či jinak. Domácí násilí se mezi lidmi objevuje ve všech věkových kategoriích, společenských třídách a u obou pohlaví, může se přihodit v podstatě komukoliv a kdykoliv.

Z analýzy výzkumu této práce dále vyplývá, že dotazované ženy uvádějí psychické násilí jako nejhorší formu partnerského násilí a mezi důvody bránící jim aktivně řešit svou situaci patří zejména stud, obavy o ztrátu dětí, strach z partnera a nedůvěra v policejní a jiné instituce.

Tato práce měla přinést další poznatky k domácímu násilí a prožitým zkušenostem jejich obětí. Mnoho žen a dětí, někdy i mužů, je doma týráno. Faktem je, že se bojí svou situaci řešit, protože nenaleznou zastání a následně k tomu ani vnitřní sílu. Většina z obětí potřebuje pomoc okolí, ať už odbornou, tak naprosto jistě i přátelskou. Tyto události působí psychické i fyzické vyčerpání, které je jen těžko pro samotného člověka zvládnutelné.

7 Seznam informačních zdrojů

1. BAŠTECKÁ, Bohumila. *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3674-700.
2. BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka a kol. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0.
3. BUDINOVÁ, Adriena. *Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí*. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-2-6.
4. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Překlad Monika Burger. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.
5. CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Vyd. 1. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra VITOUŠOVÁ a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-802-4720-142.
7. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002. ISBN 80-862-8419-0.
8. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
9. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Vyd. 3. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
10. DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. ISBN 80-239-5686-8.

11. EVANS, Patricia. *Jedovatá slova: jak rozpoznat verbální násilí a jak na ně reagovat*. Vyd. 1. Překlad Petra Žižlavská. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2790-2.
12. HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.
13. HIRIGOYEN, Marie - France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Vyd. 1. Překlad Abigail Kozlíková. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0994-9.
14. JOHNSON, Michael. P. *A typology of domestic violence. intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence*. Boston: Northeastern university press, 2008. ISBN 978-1-55553-6947.
15. KENNEY, Karen Latchana. *Domestic violence*. Vyd. 1. Minnesota: ABDO Publishing Company, 2012. ISBN 161-7-831-336.
16. KONRÁD, Zdeněk a Dezider BANGO. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007. ISBN 978-80-7251-241-6.
17. KOTKOVÁ, Martina a kol. *Domácí násilí v kontextu rodiny a práce*. Vyd. 1. Brno: Spondea, o.p.s., 2014. ISBN 978-80-260-7191-4.
18. LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.
19. MARVÁNOVÁ - VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.
20. MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Jak a proč nás trápí děti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-716-9587-4.
21. MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3678-180.
22. MCCUE, Margi Laird. *Domestic violence: a reference handbook*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2008. ISBN 18-510-9784-8.

23. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
24. MITLÖHNER, Miroslav. *Domácí násilí a zdravotně postižení: sborník materiálů z celostátní konference organizované o.s. ORFEUS ve spolupráci s katedrou sociální práce a sociální politiky Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové za účasti Sexuologické společnosti České lékařské společnosti JEP*. Praha: Orfeus, 2005. ISBN 80-903519-2-1.
25. PÖTHE, Petr. *Dítě v ohrožení*. Vyd. 2. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-861-0321-8.
26. PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. ISBN 80-902-5708-9.
27. SPILKOVÁ, Jana. *Domácí násilí a zdravotně postižení: sborník materiálů z celostátní konference organizované o.s. ORFEUS ve spolupráci s katedrou sociální práce a sociální politiky Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové za účasti Sexuologické společnosti České lékařské společnosti JEP*. Praha: Orfeus, 2005. ISBN 80-903519-2-1.
28. ŠEDIVÁ, Marie a kol. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2007. ISBN 978-80-239-9449-0.
29. ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ a kol. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-807-3676-902.
30. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-861-3144-0.
31. ÚLEHLOVÁ, Dagmar a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2009. ISBN 978-80-7013-502-0.
32. VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*, 3. Vyd. Praha: MJF, 2009. ISBN 978-80-86284-85-9.

33. WALLACE, Harvey. *Family violence: legal, medical, and social perspectives*. Boston: Allyn and Bacon, 1996. ISBN 0-205-153879.
34. WILDEMUTH, Barbara M. *Applications of social research methods to questions in information and library science*. Westport, Conn: Libraries Unlimited, 2009. ISBN 1591585031.

8 Příloha – Rozhovory

Polostrukturovaný rozhovor - otázky

V jakém prostředí oběť vyrůstala?

Jak se oběť seznámila se svým partnerem?

Jaké byly první projevy násilného chování?

Jaký byl další průběh domácího násilí a jak dlouho toto násilí trvalo?

Jak reagovaly na situaci děti?

Zkoušela oběť vyhledat pomoc a snažit se vyřešit svou situaci? Případně, co bránilo vyřešení situace?

Jaký typ domácího násilí byl pro oběť nejhorší?

Jaká je nyní situace a jak vidí oběť svou budoucnost?

Rozhovor č.1

Martina

32 let

2 děti

12 let žije v násilném vztahu

Martina pochází ze Slovenska, do Čech odjela v 18 letech za prací. Se svou rodinou na Slovensku se nestýká. Dle jejích slov se v 18 letech osamostatnila a již neměla potřebu se domů na vesnici vracet. Martina má ještě tři bratry, kteří žijí doma s matkou, jejich otec již zemřel.

Martina měla od svých 18 let partnera, se kterým chtěla založit rodinu. Před svatbou se ale dozvěděla, že jí byl nevěrný a vztah ukončila. Na jednom večírku potkala okouzujícího muže, svého budoucího partnera, který si ji získal na první pohled. Byl vtipný, zábavný a pro ženy velice atraktivní. Martina bydlela v podnájmu, on měl luxusní vilu. Pocházel z bohaté rodiny a pracoval jako ředitel rodinné firmy. Martinu by ani nenapadlo, že by mohla prožít pohádku o Popelce. Jak by mohl mít bohatý a atraktivní muž zájem o podřadnou ženu jako byla ona? Působil na Martinu inteligentním dojmem, uměl být dokonalým gentlemanem a choval se k ní velice hezky. Po ročním vztahu byla svatba, den po svatbě za ní manžel přišel, aby mu podepsala určitá pravidla. Šlo například o vytírání podlahy několikrát denně, přípravu teplého oběda a večeře každý den, také že ho nebude porovnávat s jinými muži. Martině to přišlo směšné a podepsala mu to s tím, že si bude dělat stejně co chce.

Po svatbě Martina otěhotněla. Do té doby bylo vše v pořádku. Pokud měl manžel ve firmě problémy, chodil se vybít na box, aby domů nepřišel naštvaný. Kupoval Martině drahé dárky. Opravdu si žila jako v pohádce. Narodila se jim dcera a manžel byl ze své dcery nadšený, ale k Martině se začal chovat ošklivě. Najednou se mu nelíbilo, jak se stará o domácnost, jak obléká dceru, jak vaří. Byl zvyklý na peníze a tak si potrpěl na značkové oblečení. Když uvařila a jemu to nechutnalo, hodil talířem po Martině. Říkal jí, že se

změnila a měla by se sebou začít něco dělat, že už ho nepřitahuje, že má po dítěti hnusnou postavu. Zaplatil jí plastickou operaci. Martina na ni šla a doufala, že se vše zlepší. Na veřejnosti se ke své ženě choval skvěle, všem dokazoval, jak je skvělým manželem, který ji neustále zahrnuje dárky. Kamarádky jí takového muže záviděly.

Martina otěhotněla podruhé, tentokrát se jim narodil syn. Manželovi začalo všechno lézt na nervy, vadilo mu, že si děti hrají, že křičí. Vyžadoval doma ticho a klid. Zakazoval dětem dívat se na pohádky, ty se ho začaly bát a utíkaly do pokojíčku, když přišel domů. Manžel nechtěl, aby se Martina vrátila do práce, chtěl, aby zůstala doma a starala se o rodinu. Ale nakonec se mu nelíbilo, jak to dělá a vše bylo špatně. Jeden čas měl problémy ve své firmě a jezdil domů našťvaný. Jednou, když přijel rozčilený z práce, nechutnalo mu, co Martina uvařila, hodil po ní talíř takovým způsobem, že se jí střep zarazil do ruky a tekla jí krev. Ve chvíli, kdy se Martina rozbřečela, začal jí kopat s tím, aby neřvala, že je k ničemu, že jí vytáhl z bídy a ona místo toho, aby mu byla vděčná, tak mu vaří "hnusy", co se nedají jíst. Řekl jí, že by se nad sebou měla zamyslet, nebo si najde lepší manželku. Přestal chodit na box, jelikož se tam s někým nepohodl a doma začal být stále více nesnesitelný. Udělal si dokonce zbrojní průkaz a koupil si zbraň. Jednou během hádky ohledně výchovy dětí vytáhl zbraň na Martinu a řekl jí, že pokud mu bude odmítovat a nebude ho poslouchat, tak ji zabije. Dokonce jí jednou držel hlaveň u hlavy a zmáčknul spoušť. Zbraň nebyla nabitá. Smál se tomu, jak ho Martina prosila, ať toho nechá, že už ho bude na slovo poslouchat. Vyžadoval po ní, aby s ním chodila na obchodní večírky a tam se usmívala. Navenek vypadali jako dokonalý a spokojený pár, ale když přišli domů, vyčetl jí její chování, že byla znuděná. Řekl jí, že ji naučí, jak se má chovat manželka a začal jí mlátit pěstí do břicha, aby z ní tu vzpurnost dostal. Chtěl, aby pochopila, kdo je šéf. Dokonce věděl, jak má dát ránu, aby nikde neměla modřinu. Všechny jejich hádky se většinou odehrávaly večer, když byly děti nahoře ve svých pokojích. Martina říká, že si připadá jako ve zlaté kleci. Manžel jim kupuje drahé věci, ale jeho agresivní výbuchy jsou čím dál častější. Jednou ho napadlo, že si zkontroluje, jak Martina uklidila. Otevřel skříň a nelíbilo se mu, jak je složené jedno tričko, tak vyházel vše na zem a Martina to musela

znovu uklidit. Znovu si to šel překontrolovat. Jindy přišel a začal mlátit do nábytku, jelikož na něm našel šmouhu. Když mu Martina řekla, aby s tím přestal, začal po ní házet skleničky.

Martina vyzkoušela několik taktik pro klidnou domácnost. Snažila se být potichu, neprovokovat ho, ale on si vždy našel něco, kvůli čemu se rozčílil. Řekla mu, že ho už nebude poslouchat, že vezme děti a půjde pryč. Vyhodil ji z baráku a řekl jí, ať táhne, ale že děti zůstanou s ním. Martina spala tři dny v autě, než jí pustil opět domů. Musela se mu omluvit a slíbit, že tohle už nikdy neřekne. Martině bylo řečeno, že si má uvědomit, že on má spoustu známých a dost peněz na drahé právníky, že když bude chtít, ona děti nikdy neuvidí.

Martina nemá žádné opravdové kamarádky. Říká, že většina se s ní přátelí jen kvůli penězům a většinou za ní přijedou jen, když si chtějí půjčit.

Martina ví, že manžela neopustí. Zůstala by bez peněz. Děti jsou zvyklé, že mají vše, nač si vzpomenou, jen svého otce se straní. Martina nemá ani kam jít, není šťastná a bojí se, že se manželova agresivita bude dál stupňovat. Ovšem najdou se i chvílky, kdy se chová slušně, ale většinou pouze na veřejnosti.

Rozhovor s Martinou probíhal v jejím domácím prostředí. Musím říct, že žijí opravdu hodně luxusně. Martina mluvila klidně, slzy jí vyhrkly do očí jen v momentě, kdy mi líčila historku s pistolí a jeho smíchem, když zmáčkl spoušť. Rychle se to ale zase snažila odlehčit. Vnitřně šťastná není a bojí se okamžiku, kdy se manžel vrátí domů a jeho nálady, se kterou přijde, ale i přesto se snaží tvářit, že je vše v pořádku. Na jednu stranu je ráda, že děti mohou vyrůstat v luxusu a nic jim nechybí, ale na druhou stranu ví, že jejich soužití není normální a že jiné děti jsou mnohem šťastnější.

Rozhovor č.2

Simona

29 let

1 dítě

6 let žije v násilném vztahu

Simona vyrůstala v rozvedené rodině. Její rodiče se rozvedli, když jí bylo 6 let, měla mladší sestru a žily pouze s matkou. Simona trpěla pocitem méněcennosti už od dětství, když matka dávala většinou přednost mladší sestře. Neustále slyšela, jak je nešikovná, jak nic neumí na rozdíl od sestřičky. Co se týká partnerů, většinou si našla vždy nějakého, který se na ní vykašlal a odešel za jinou. To jí jen utvrzovalo v tom, že je k ničemu.

Nakonec potkala muže svých snů. Byl vysoký, urostlý, zábavný a především měl o ni zájem. V to už ona ani nedoufala. Měl dceru z předchozího vztahu. Začali spolu chodit a po půl roce otěhotněla. Rodiče jí koupili byt, aby měli kde bydlet a než se jim narodil syn, vzali se. Během Simonina těhotenství přišel její manžel o práci a začal pít. Ne jednou se stalo, že přišel domů z hospody a začal Simoně sprostě nadávat. K tomu všemu mu začala dělat problémy bývalá přítelkyně, která mu odmítla půjčovat dceru s odůvodněním, že teď bude mít nové dítě. Sehnal si brigády a všechny peníze, které si na brigádách vydělal, propil. Simona táhla domácnost ze svých úspor. Simona doufala, že po narození syna se vše změní a věřila tomu, že její manžel bude mít radost z miminka. Ovšem mýlila se. Manžel jí jen řekl, že jeho dcera z prvního vztahu je prvorozená a bude vždy na prvním místě před jejich synem. Simonin manžel začal holdovat alkoholu mnohem více. Když se Simona ozvala, že by měl být doma s rodinou, dostala pěstí. Jeho pěst jen o pár centimetrů minula několikaměsíční miminko. Simona byla v šoku, nikdy by jí nenapadlo, že by ji manžel mohl uhodit, jelikož se k ní vždy choval pěkně. Simona vždy vycházela dobře se svojí tchýní, proto neváhala a svěřila se jí s tím, co se stalo. Ta jí řekla, že byl vždycky agresivní, a že když si ho vzala, musí to všechno vydržet.

Druhý den po incidentu přišel za Simonou její manžel s omluvou, že jí nechtěl ublížit. Byl naštvaný kvůli své bývalé partnerce a řekl jí, že si za to mohla sama, jelikož ho vyprovokovala svými stížnostmi. Simona uvěřila tomu, že si za tu ránu pěstí mohla sama a uvěřila manželovi, že už se to nebude opakovat. Dokonce přestal i pít a začal se chovat tak jako dřív. Sehnal si novou práci a vypadalo to, že se vše vrací do starých kolejí. Nová práce ovšem přinesla do života Simonina manžela i nové kolegy a nové „partáky“ do hospody. Začal Simonu víc kontrolovat, zakazoval jí malovat se a mluvil jí i do oblékání, vyčítal jí výstříhy a krátké sukně. Jelikož jí tvrdil, že nenamalovaná a bez výstříhu se mu líbí víc, změnila kvůli němu styl oblékání a přestala se malovat. Začala chodit cvičit, aby shodila kila, která nabrala během těhotenství. Pořád v sobě živila pocit méněcennosti a tak se bála, že jí uteče za jinou. Manželovi vadilo, že chodí cvičit, říkal jí, že vypadá jako chlap a obviňoval jí z toho, že tam chodí za jinými a je mu nevěrná. Začal ji mnohem více kontrolovat, neustále jí volal a kontroloval, kde se nachází a co dělá. Když mu chvíli nezvedala telefon, hned byla obviněna z nevěry. Ve chvíli, kdy mu řekla, že je blázen, opět si vysloužila ránu pěstí. Následovala opět omluva a sliby, že už se to nikdy nestane. Chvilíčku opravdu sekal dobrotu.

Simona podruhé otěhotněla, ovšem místo nadšení z těhotenství se dočkala jen obvinění, že dítě není jeho. Začal ji kopat do břicha a ona v důsledku toho potratila. Opět přišly omluvy, dárky a sliby, že se to nebude opakovat, a vysvětlení, že si za to mohla sama, protože ho vyprovokovala. Pokaždé, když šel do hospody, netušila, v jaké přijde náladě. Rozčiloval se kvůli každé maličkosti, vadilo mu, jak se Simona tváří, vadil mu její hlas, vyčítal jí všechno možné, tvrdil jí, jak je neschopná. Jakmile se napřáhnul k ráně, už nesměřoval svou pěst na ni, ale například do zdi. Ovšem Simona už se tolik bála, že uhýbala. Jeho to velice pobavilo a tvrdil jí, že je nula, že je ubohá, začal na ni plivat, vyčítal jí její vzhled. Tvrdil jí, že by si o ni nikdo neopřel ani kolo, takže může být ráda, že s ní vůbec je a přijde domů. U všech jejich hádek byl přítomen jejich syn. Ten se snažil svou maminku bránit, křičel na otce, ať na ni nekřičí a nechá ji na pokoji. Několikrát hodil po svém otci hračku a také schytl několik ran, ve školce pak vyprávěl, jak je tatínek zlý.

Simona si začala uvědomovat, že situace doma začíná být neúnosná, že to není nejlepší prostředí, ve kterém by mělo dítě vyrůstat. Několikrát se pokusila svého manžela vyhodit z bytu, když šel do hospody a neodemykala mu. Jakmile volala na policii, že se bojí svého manžela pustit domů, že jí ublíží, bylo jí řečeno, že mu nemá otvírat. Nakonec mu vždy otevřela. Doma jí nadával a dokonce jí i škrtil. Připadalo jí, že si to vyloženě užívá, když ona nemůže popadnout dech. Tahal jí za vlasy, tvrdil jí, že je špína a nula, ale že je jen jeho a ať si nemyslí, že ho opustí, že pokud se o to někdy pokusí, zabije ji.

Simona se několikrát pokusila od manžela utéct ke své matce, ale nakonec se vždy zase vrátila. Své matce nic neřekla, i když to její syn několikrát naznačil. Simonina máma si vždy myslela, že se jedná pouze o hádky. Simona se velice styděla a bála se, že by zase byla brána jako ta, která opět zklamala. Na svou situaci již rezignovala a snažila se chovat tak, aby manžela neprovokovala. Byla neustále obviňována z nevěry, ale zjistila, že to její manžel jí zahýbá na každém rohu. Byl to muž, který se ostatním ženám velice líbil a on si jejich přízně užíval. Simonu nikam nebral, všude chodil sám, styděl se za ni. V momentě, kdy přišel domů, křičel na ni, jak je nemožná. Syn ho nezajímal a ve chvíli, kdy zlobil, sváděl to na Simonu a její špatnou výchovu. Vyhržoval jí, že pokud od něj odejde, přijde o svého syna, jelikož jeho matka má kamarádku na OSPODu. Jeho matka o celé situaci věděla. Byla ale na straně svého syna. Vyhržovala Simoně, že pokud mu rozbije rodinu, bude ji tahat po soudech a Simona svého syna do péče nikdy nedostane.

V současné době Simoně skončila mateřská dovolená a chvíli pracovala v jednom supermarketu. Její manžel jí neustále volal, ale jelikož nemohla v pracovní době brát telefony, jezdil tam za ní několikrát denně ji kontrolovat. Stačilo, aby se na někoho usmála a bylo zle. V práci musela skončit a hledala práci, ve které nepříjde do styku s žádným mužem, aby měla doma klid. Momentálně je bez práce a manžel jí nadává, že je "*socka*" a "*nemakačenko*".

Simona řekla, že o domácím násilí už četla a lituje toho, že když dostala pěstí poprvé, nešla na policii hned, jelikož teď už nemá žádné důkazy. Bylo jí manželem řečeno, že

pokud půjde na policii, budou si o ní myslet, že je blázen a vysmějí se jí. On totiž bude tvrdit, že je psychicky labilní a hlavně tam má své známé.

Simona již nevychází ani ven mezi lidi, nejlíp je jí prý doma. Ve skrytu duše má svého manžela pořád ráda a neustále doufá, že se nějak změní.

Se Simonou jsem se sešla až na podruhé. Na první naši schůzku vůbec nedorazila, nebrala mi ani telefon. Nakonec se po týdnu ozvala s omluvou a s příslibem, že se určitě sejdeme. Slib dodržela a my se sešly na dětském hřišti, aby to nebylo moc nápadné. Byla jsem dokonce i svědkem toho, když jí manžel volal a vyzvídal kde je. Po nějaké chvilce se dokonce i objevil, koupil svému synovi zmrzlinu a zase odjel pryč. Simona mi řekla, že jí takhle kontroluje, jestli mu nelže a jestli se opravdu nachází tam, kde mu tvrdí.

V některých chvílích, kdy mi Simona líčila, jak se k ní manžel chová, se několikrát rozplakala. Bylo vidět, že jeho chování k ní ji dokáže velice zasáhnout. Ona se snaží být pro svého manžela dokonalá, ale on ji věčně shazuje. Simona uvedla, že hledá odvahu k návštěvě psychologa, který by jí pomohl.

Rozhovor č.3

Tereza

25 let

1 dítě

5 let žije v násilném vztahu

Tereza vystudovala pedagogickou fakultu a učila v mateřské školce. Říkala, že děti měla vždycky ráda. Její maminka měla rakovinu a během maminčiny nemoci je její otec opustil. Tereza se starala o nemocnou maminku a k tomu studovala. Když bylo Tereze 18 let, maminka boj s rakovinou prohrála a zemřela.

Na jedné studentské párty potkala Tereza svého budoucího partnera. Vždy se jí líbili muži, kteří na první pohled vypadali drsně. On byl policista a Tereze se na něm líbilo, že je vysoký a svalnatý. Říkala, že je to byl krásný muž. I ona o sebe hodně dbala. Padli si do oka a začali spolu chodit. Už na samém začátku se k ní její partner choval dosti majetnický, neustále jí říkal, že je jeho, žárlil, když se s Terezou bavil jiný muž. On do té doby bydlel se svojí matkou, jejím přítelem a nejmladším bratrem. Když vyrůstal, jeho matka údajně hodně pila a střídala muže. Několikrát se stalo, že na týden zmizela a děti nechala celou dobu samotné. Až s příchodem jejího nového přítele se vše změnilo, ale i tak u nich doma docházelo často k hádkám a rvačkám mezi matkou a jejím přítelem, a dokonce i mezi přítelem a jejími syny. Terezin partner svého otčíma nesnášel. Celá jeho rodinná situace možná byla i důvodem, proč se rozhodl studovat policejní školu.

Tereza měla po své zemřelé matce byt a on se k Tereze nastěhoval hned na začátku jejich vztahu. Choval se k ní velice hezky. Sice občas udělal žárlivou scénu, ale Tereza to brala jako důkaz lásky. Po půlroční známosti otěhotněla. Její partner nejdříve chtěl, aby šla na potrat, Tereza se ale dítěte nechtěla vzdát. I díky svému povolání si vždy přála mít své vlastní miminko. Její muž nakonec ustoupil. Tereza chtěla, aby si ji vzal, ale jemu se do svatby nechtělo.

Po narození syna začal být podrážděný. Syn hodně plakal, především v noci, její partner křičel, že nemůže spát, že dítě nikdy nechtěl. Začal Tereze říkat, že zničila jejich štěstí. Poté začal řešit, že Tereza nemá doma uklizeno, že není utřený prach, křičel, že je neschopná. Tereza si s ním chtěla promluvit, nechápala, co se s ním děje. Dokonce jí i říkal, že jí šlo jen o to, aby jí udělal dítě. Nadával jí, že je děvka, tvrdil, že jsou všechny ženy stejné, začal pochybovat o tom, že dítě je jeho, i přesto, že mu syn byl velice podobný. O víkendech chodil domů opilý. Křičel na Terezu, koho měla v posteli, když tam nebyl. Když mu odpověděla, že nikoho a aby se uklidnil, strčil do ní takovým způsobem, že přeletěla přes gauč a praštila se o stůl do hlavy. Vzal její kabelku a začal ji mlátit, křičel na ni, že je děvka, že tam určitě někoho měla. Tereza se chtěla bránit, pokusila se mu dát facku, on ale její ruku chytil a zkroutil jí. Měla zlomené zápěstí. Po tomto konfliktu se jí snažil ošetřovat. Omlouval se, tvrdil, že neví, co to do něj vjelo, že za to mohl alkohol, že miluje ji i jejich syna, o kterém ví, že je jeho, že se to už nebude opakovat. Prosil jí, ať mu odpustí a nikde nic neříká. Tereza šla nakonec k lékaři až za tři dny s tím, že upadla. Její partner byl od té doby pozorný, choval se hezky nejen k ní, ale i k synovi. Bral je na výlety, jezdili k vodě. U vody potkala Tereza svoji kamarádku s jejím manželem. Začali si povídat a smáli se spolu. Večer, když se Tereza vrátila s rodinou domů, byl její partner zamklý a vůbec se nebavil. Uložila jejich syna do postele, pak šla za svým partnerem a ptala se ho, co se děje. On přitiskl Terezu ke zdi, jednou rukou jí chytil za vlasy, druhou rukou jí držel za krk, křičel, že je děvka. Hodil ji na zem, vzal opasek a začal ji mlátit po zádech. Chtěl, aby se mu Tereza omluvila. Ta se začala omlouvat a on pomalu přestával dávat rány. Poté se uklidnil, řekl, že ho Tereza vyprovokovala a ptal se jí, proč to dělá, proč je děvka. Tereza ho ujišťovala, že nemá nikoho jiného kromě něho. On poté začal brečet, že jí nechtěl ublížit a ošetřoval jí rány.

Po těchto násilných epizodách v jejich vztahu byl vždy po nějakou dobu klid. Partner byl opět milý a pozorný. Ovšem stačilo, aby přišel opravář, starý pán, se kterým se její muž potkal ve dveřích a bylo zle. Tereza byla obviněna, že měla schválně průsvitné kalhoty, že ho určitě sváděla. V té době měla dlouhé vlasy. Zatáhl jí do koupelny, pouty jí spoutal ruce

za zády, aby se nemohla bránit a vlasy jí ostříhal. Pro Terezu to byla obrovská ostuda, chtělo se jí umřít. Říkal jí, že to má za to, že ho nemá provokovat. Poté zase obrátil, začal ji utěšovat a tvrdil jí, že se mu takto líbí. Tereza pak raději ani nevycházela z domu, styděla se za to, jak vypadá. Byla raději se synem zavřená doma. Opět začalo období, kdy se její muž choval příkladným způsobem. Tereza říkala, že byly chvíle, kdy ho skutečně nenáviděla, ale na druhou stranu, když byl zase milý, říkala si, že ho stále miluje.

V posledních letech se začal stýkat s novými kamarády a začal s nimi pít. Chodil domů opilý a nadával Tereze, že je hnusná a nemožná. Říkal jí, že je děvka, že se za ni stydí a tvrdil jí, že mu dělá jen ostudu. Urážel její vzhled, prý je mu z ní špatně. Tereza mu řekla, ať vypadne, že jí bez něj bude líp. V tu chvíli vzal obouvátko, co měl zrovna po ruce a zmlátil ji do krve. Tereza si v té chvíli myslela, že umírá. Bolelo ji všechno. Mlátil ji i přes obličej. Do toho všeho tam přišel i jejich syn, on křičel i na něj, že ho zabije. Tereza sebrala zbytky svých sil a snažila se svého syna ochránit, dostala ránu a omdlela. Když se probudila, její manžel ji utěšoval. Měl známého doktora a tak ošetřili Terezu doma. Ovšem zbit byl i jejich syn. Tereza mu našla modřiny na těle. Partner se jí opět omlouval, ale to už Tereza trvala na svém a chtěla, aby se odstěhoval. On ale řekl, že nikam nepůjde, že ho z bytu nikdo nedostane.

Jeho fyzické napadání se střídá s útoky verbálními. Tereza říká, že paradoxně mnohem lépe snáší fyzické násilí, protože trvá jenom chvíli a pak je její muž alespoň měsíc hodný. Psychické násilí trvá mnohem déle a jako ženu ji zraňuje mnohem více než jakákoliv rána.

Tereza neví, jak situaci řešit. Jednou dokonce manželovi neotevřela, on ale vyrazil dveře od bytu a Terezu zbil. Z bytu prý neodejde. Sice nejsou manželé, ale má tam trvalý pobyt. Na policii Tereza jít nemůže, protože on manžel tam má kamarády.

Jejich synovi jsou teď 4 roky a už ví, že se má raději schovat v pokojíčku. Sama Tereza mu to i říká. Když mluví Tereza o synovi, má slzy v očích. Chtěla, aby vyrůstal v normální rodině, ale asi by se musel stát zázrak, aby to tak bylo.

Tereza mi ukázala jizvy, které má od partnerových napadení. Říká, že to kvůli synovi musí nějak vydržet, protože svou rodinu již nemá, neví ovšem, jestli bude mít sílu.

Nechápe, proč jí její partner stále nadává, že je děvka, když byla po celou dobu pouze s ním. Tereza se domnívá, že je to nejspíš kvůli tomu, jaká bývala jeho vlastní matka.

S Terezou jsem měla problém se sejít. Nejprve jsem na ni čekala, ale marně. Nenapsala a týden se mi neozvala. Pak se chtěla sejít, ale opět nepřišla. Dorazila až na třetí pokus. Bylo na ní vidět, že se se mnou o tom zdráhá mluvit. Musela jsem jí neustále ujišťovat, že jejího manžela neznám, že to nikomu nepovím. Ujistila jsem jí, že nepoužiji nikde její jméno. Během našeho rozhovoru Tereza hodně přeskakovala z jednoho tématu na druhé. Několikrát se také rozplakala a chvíli trvalo, než mohla zase pokračovat ve vyprávění.

Rozhovor č.4

Andrea

38 let

2 děti

4 roky žila v násilném vztahu

Andrea vyrůstala v úplné rodině. Ve 20 letech se zamilovala a vdala se. Její manžel byl umělec, ale trpěl těžkými depresemi. Měli spolu syna. Manželův zdravotní stav se zhoršoval, a to i díky tomu, že si nadělal spoustu dluhů. Když byly jejich synovi 3 roky, tak se oběsil.

Svého budoucího manžela znala Andrea již dlouho. Byl to kamarád jejího bratra. Zamilovala se a po krátké době se k němu nastěhovala. Manžel byl jedináček a jeho otec alkoholik. Jako malý zažil domácí násilí u svých rodičů. Otec mlátil matku. Matka pak požádala o rozvod a našla si nového přítele.

Andrein partner na ní byl hodný, měla se s ním skvěle. Choval se hezky i k jejímu synovi. Bral ho jako vlastního. Hned po svatbě Andrea otěhotněla a vše se změnilo. Manžel jí říkal, že teď je jeho a bude ho poslouchat. Doma musela mít uklizeno, navařeno. Několikrát jídlo vyhodil, protože se údajně nedalo jíst. Nadával jí, že je nemožná a neschopná. Když našel někde jenom smítko, hned jí nadával, že špatně uklidila. Jeho matka ho v tom podporovala. Andrea doufala, že po narození miminka se vše srovná a bude to jako dříve.

Když se jim narodil syn, často plakal. Manžel jí říkal, že je neschopná se o dítě postarat, několikrát vzal malého ke své matce a byl s ním pryč celý den. Andree se to nelíbilo, ozvala se a tehdy dostala první ránu pěstí. Pak začal mlátit i jejího syna z předchozího vztahu. Ten se ho již bál. Po narození vlastního syna začal brát toho nevlastního jako přítěž. Sprostě mu nadával, shazoval ho, několikrát ho i zbil. Když ho Andrea bránila, zbil jí taky. Nechtěl, aby se nevlastní syn přibližoval k tomu vlastnímu, nechtěl, aby na něj sahal. Andrein první syn neustále plakal, přestal jíst, zhubl a začal se

pomočovat. Andrea toto období popisuje jako hrůzu a teror. Neustále se snažila svého syna bránit, a proto byla bita. Toto manželovo agresivní období se střídalo s obdobími, kdy se choval hezky. Andrea stále věřila, že se změní, že si najde cestu k ní i k jejímu synovi. Ten raději ani nevycházal z pokoje, když byl otčím doma, aby ho zbytečně neprovokoval.

Manželovy výbuchy vzteku byly často v kombinaci s alkoholem. Po dalším napadení vzala Andrea děti a šla na OSPOD. Chtěla se zeptat, co může v její situaci dělat, že je manžel týrá, jestli by jí mohli pomoci. Tou dobou již bylo staršímu synovi 6 let a malému půl roku. Na OSPODu ji sociální pracovnice řekla, aby si podala žádost k soudu, aby se s ním rozešla. Připravila ji i na možnost, že nejspíš dostane střídavou péči. Andrea to proto nechala být s tím, že to musí nějak vydržet. Z obavy, že by mohla přijít o nejmladšího syna, se snažila být co nejlepší manželkou. Uklízela několikrát denně, aby nikde nenašel ani smítko a nemohl jí nadávat, že je neschopná. Ovšem nic se nezlepšilo. Staršího syna stále bil. Manželce říkal, že je mu z ní špatně. Přestal jí dávat peníze s tím, že moc utrácí. Když přišel domů, býval většinou hodně opilý, házel věcmi.

Andrea začala mít zdravotní problémy. Nejprve jí popraskaly cévy, poté dostala boreliózu. Nemohla se hýbat a do toho musela s nejmladším synem cvičit Vojtovu metodu. Znovu šla na OSPOD, kde jí poradili, aby zatím od manžela neodcházela, ale aby podala žádost o svěření syna do péče. Začaly prázdniny, a tak Andrea odvezla staršího syna na celé léto ke své matce. Chtěla tam odejít i s mladším synem, ale bylo jí řečeno, že by to mohlo být bráno jako únos. Proto zůstala doma s manželem. Ten se dozvěděl, že byla na OSPODu a brutálně ji zbil. Sprostě ji urážel, kopal do ní a křičel, že syna už nikdy neuvidí, že patří jeho rodině.

Po prázdninách byl soud, kde ji manžel prezentoval jako psychicky labilní osobu. Tvrdil, že je hysterická a neumí se postarat o domácnost ani o děti. U soudu se nemohli dohodnout. Andrea nechtěla střídavou péči, ale nakonec její právní zástupce řekl, ať na střídavou péči kývne. Dohoda o střídavé péči prý bude platit pouze dočasně, než se situace uklidní a než proběhne rozvod.

Andrea byla na dně, psychicky i fyzicky. Důvěřovala svému právníkovi a spoléhala na to, že je to pouze dočasné řešení. Odstěhovala se k rodičům. Poté jí byl doručen rozsudek, nebylo uvedeno nic o předběžném a dočasném řešení střídavé péče. V dopise stálo, že střídavá péče je oficiálně a po 3 dnech. Nikdo neřešil, že synovi je teprve rok a půl, jelikož už nekojila. Andrea byla zoufalá. Netušila, co má dělat. Odvolala se. Manžel si pro syna jezdil. Ten k němu ale nechtěl, plakal, držel se jí kolem krku, nechtěl jíst. Andrea neustále platila právníky a žádala o změnu střídavé péče. Podařilo se jí získat startovací byt. Začala dvouletá kauza, soudní řízení se vleklo. Odročovalo se. Změnila se soudkyně, která opět rovnou dala střídavou péči s tím, že od 3 let syna bude střídavá péče po týdnů. Andrea opět změnila právního zástupce a odvolala se ke krajskému soudu. Opět neúspěšně.

Bývalý manžel měl už v té době novou přítelkyni. Když byly nejmladšímu synovi 3 roky, narodila se bývalému manželovi holčička. A úplně stejným způsobem jako začal být krutý vůči nevlastnímu synovi, když se mu narodil jeho vlastní syn, začal být krutý i vůči vlastnímu synovi poté, co se mu narodila holčička. Andrea na policii řešila, že jí vrátil syna, který byl popálený od cigarety, že měl otisknutou dlaň na těle poté, co ho otec zbil. Při předávání dítěte jí manžel vždy nadával, syn plakal. Andrea se díky placení právníků ocitla bez peněz. Byla v zoufalé situaci. Snažila se situaci řešit na OSPODu, v krizovém centru. Chodila na skupinové terapie pro ženy. Závěr byl ovšem vždy stejný. Nemá žádné důkazy a mladší syn lže a žárlí na mladší sestřičku, protože už není středem zájmu. Andreini rodiče jí řekli, že to musí vydržet. Nikdy v nich neměla oporu. Andrea vůbec netuší, jak tu dobu, kdy se snažila získat svého syna přežila. Postupně ztrácela kamarádky. Navštěvovala psychiatricku. Do toho všeho začal mít psychické problémy i starší syn. Zřejmě to zdědil po svém otci a vše bylo ještě umocněno agresivním otčímem. Andrea stále věřila, že vše dopadne dobře. Pravidelně docházela do krizového centra. Říká, že nebýt centra, asi by se zbláznila nebo by se zabila. V krizovém centru jí napsali novou zprávu, se kterou šla na OSPOD, ale její mladší syn musel stále chodit k otci. Syn jí doma líčil, jak ho otec bije, jak dostává pohlavky, když nechce jíst.

V době, kdy už ani nedoufala, že by se mohlo něco změnit, synovi už bylo 6 a půl roku a střídavá péče trvala 5 let, si podivného chování všimly paní učitelky ve školce. Když byl syn u matky, byl hodný a vyrovnaný. Ovšem, když ho měl u sebe otec, byl syn zlý na ostatní děti i učitelky a odmítal jíst. Řekly Andree, že střídavá péče mu rozhodně nesvědčí. Napsaly jí zprávu, že kluk trpí. Andrea opět podala žádost k soudu s tím, že má nové důkazy, že střídavá péče nefunguje. Se synem byla i u psychiatricky, ta napsala zprávu pro soud, která vyznívala v její prospěch. Bylo v ní řečeno, že střídavá péče vůbec neměla být. Tentokrát již Andrea právního zástupce neměla. Nikomu už nevěřila. První stání u soudu ovšem dopadlo špatně. Soudkyně prohlásila, že si syn vymýšlí, že psychiatricka a učitelky lžou a soud odročila. Andrea pořád doufala. Při dalším stání, které bylo opět odročeno, soudkyně na Andreinu žádost svolila k tomu, že si se synem promluví, že si vyžádá zprávu z krizového centra a znovu ze školky. Po rozhovoru se synem, který soudkyni řekl vše, a po zprávách z krizového centra a ze školky, dostala Andrea svého syna do péče. Ovšem musí s ním navštěvovat psychologa, jelikož má problémy s chováním. Sociální pracovníce se Andree omluvily, že manžela neodhadly.

Andreu znám osobně. Zažila jsem ji v době, kdy byla na pokraji svých sil, kdy už nevěděla kudy kam, kdy si říkala, že manželovi syna nechá, jen aby se nemusela dívat na to, jak trpí. Jsem moc ráda, že nakonec soud vyhrála a je konečně po letech šťastná. Jen synovi chvíli potrvá, než se zase srovná.

Rozhovor č.5

Petra

41 let

1 dítě

14 let žila v násilném vztahu

Petra vyrůstala většinu svého života pouze se sestrou a s matkou. Její otec se zabil při autonehodě, když Petře byly 4 roky. Matka je dlouho vychovávala sama, ale později si našla přítele. Ten byl vůči oběma dcerám dosti chladný. V jejich vzájemném vztahu šlo spíše pouze o toleranci a snahu spolu vycházet kvůli jejich matce, která z něho byla nadšená.

Petry starší sestra se v 18 letech vdala, Petře bylo v té době 13 let. Sestra se nastěhovala se k manželovi a žili u jeho rodičů. Petra k nim často chodívala na návštěvu. Sestřina tchýně měla přítele Karla, se kterým Petra skvěle vycházela. Bylo mu 48 let. Karel se k Petře choval velmi pozorně, říkal jí, jak je krásná, hodně si s ní povídal a ona s ním řešila většinu svých problémů, brala jej jako svého otce. Své vlastní matce se nesvěřovala.

Poté, co Petra dovršila 15 let, začala se s Karlem stýkat i intimně. Došlo i na sexuální kontakt. Vše bylo tajné, ona nesměla nikde nic říci. Petra k sestře jezdila na návštěvy i nadále, dokonce i na prázdniny. Do Karla se zamilovala. On jí kupoval neustále dárky, lichotil jí, připadala si s ním jako princezna. Dohodli se, že vše budou držet v naprosté tajnosti a až Petra dostuduje, on se rozejde se svou oficiální partnerkou a začnou žít spolu. Poté, co Petra dostudovala, on svůj slib skutečně splnil a svou předchozí partnerku opustil. Petře našel práci, koupil byt a ona se k němu nastěhovala. Stále se k Petře choval velmi hezky, ovšem jen do doby, dokud Petra v práci nepotkala mladšího muže, který se jí líbil a jevil o ní zájem. Petra se do něj zamilovala, chtěla se s Karlem rozejít. Ten ale mladíka zbil a mladík už se nikdy neukázal. Petře ale Karel řekl, že mladíkovi šlo celou dobu pouze o jedno, že s ním mluvil, proto už o ni nejeví zájem. Jelikož Petra neměla s muži žádné

zkušenosti, Karlovi uvěřila a on byl pro ni opět ten nejlepší, ten, co ji miluje a nikdy jí neublíží.

Tajně se vzali. Petře bylo v té době 20 let a jejímu manželovi 55 let. Po svatbě nastal zlom. Manžel dostal strach, že mu Petra uteče, že si najde někoho mladšího. Zakázal jí nosit krátké sukně, nesměla se malovat. Když si koupila tričko s výstřihem, on jí ho vyhodil a začal jí nakupovat sám. Většinou delší sukně a trička až ke krku. Petra vzpomíná na to, že bylo opravdu hrozné, v čem musela chodit. Když onemocněla Karlova matka, vzali si ji k sobě do bytu. Petra se musela najednou starat i o ni. Manžel své matce neustále nadával a ponižoval ji, Petře jí bylo líto a snažila se ji utěšovat.

Petra po svatbě otěhotněla. Během těhotenství k ní byl manžel pozorný, dokonce i poté, co se jim narodila dcera. Petra byla s dítětem a jeho nemocnou matkou neustále doma, proto neměl důvod k žárlení, měl ji pod kontrolou. Po mateřské dovolené ovšem Petra nastoupila zpět do práce. Problém byl, že nastoupila na jinou pozici. Chodili k ní klienti, včetně mužů, manžel začal šíleně žárlit, stále ji obviňoval, že s někým něco má, i když to nebyla pravda. Poté ji zbil za to, že mu lže. Každý den prohlížel Petře kabelku, měla od něho zakázáno se vonět. Pokaždé k ní čichal, zda není cítit po nějakém muži. Když přišel z práce domů, kontroloval postel, jestli tam nenajde nějaké stopy po nevěře, jestli je postel ustlaná stejným způsobem jako ráno. Pokud se mu náhodou něco nezdálo, udělal scénu a začal Petru bít. Žil představou, že je mu Petra nevěrná.

U těchto scén byla často i jejich dcera. Ta se schovávala v pokoji, když bylo po výprasku, chodila maminku utěšovat. Petra nesměla nikam chodit, musela být pouze doma. On začal jezdit i na nákupy. Když Petra odmítla jet s ním nebo chtěla zajít za kamarádkou, vyhrožoval, že až se zabije, že to bude jen a jen její vina. Jeho žárlivost se začala pomalu stupňovat. Několikrát Petře udělal i přepadovou akci v práci, křičel na ni před lidmi, že je mu nevěrná. Petra nakonec musela být přeřazena do kanceláře, kam už za ní klienti nechodili. Manžel šel do důchodu a vozil Petru z práce domů. Petra byla zoufalá, nemohla bez svého manžela udělat jediný krok. Přemýšlela i o tom, že se zabije. Situace už byla neúnosná, nezvládala být obviňována z něčeho, co neudělala, a poté zbita. Kamarádky

z práce se snažily Petře nějak pomoci, aby mohla od manžela odejít. Vymyslely plán, že si Petra vezme dovolenou. Ráno odjela s dcerou do školy, jely bez věcí, jakoby dcera šla normálně do školy a Petra do práce. Nechtěly, aby manželovi bylo něco podezřelé. Jedna Petřina kamarádka pronajímala byt a nechala v něm Petru bydlet. Ostatní kamarádky jí sehnaly nábytek a oblečení. Týden byla v tom bytě s dcerou zavřená, vůbec nevycházely ven. Její manžel zuřil. Přijel ji vyzvednout z práce a ona tam nebyla. Obvolával proto všechny její kamarádky. Všechny mu řekly, že neví, kde je. U Petry v práci nakonec zjistil, že má dovolenou.

Petra si mezitím sehnala advokáta. Jedna její kamarádka měla známé mezi lidmi, co dělali ochranku – *"ranaře"*. Ti jeli s Petrou a s velkým autem do jejího bývalého bytu pro věci, jelikož budili respekt, její manžel si na ně netroufnul. Petra nakonec podala žádost o rozvod. U soudu manžel vše obrátil, řekl, že ona byla ta zlá a ubližovala mu, udělal ze sebe chudinku. O svou dceru neměl vůbec zájem, nechtěl se s ní ani stýkat a ona s ním také ne, bála se ho. Jejich manželství bylo nakonec rozvedeno.

On už si další ženu nenašel a žije sám, jeho matka zemřela. Petra se znovu vdala, bydlí v rodinném domku a má poklidný vztah.

Petra byla při našem setkání velmi vyrovnaná. Neměla problém se se mnou sejít a mluvit o tom, co se odehrávalo v jejím předchozím vztahu. Nyní je jí 40 let a jejímu bývalému manželovi 75 let. Petra je ráda, že má všechnu předchozí agresi z minulého vztahu za sebou. Říkala, že ho brala spíše jako svého otce, kterého nikdy neměla. Tenkrát se do něj opravdu zamilovala, ale poté co nastoupila do práce, změnil se její život v horor. Nebýt kamarádek, neví, zda by si nesáhla na život. Svým kamarádkám vděčí za vše a cení si toho, že všechny stály v těžké chvíli při ní.

Rozhovor č. 6

Monika

41 let

2 děti

12 let žila v násilném vztahu

Monika pochází z úplné rodiny a má staršího bratra. S rodiči bydleli v rodinném domku. Svého budoucího manžela potkala na diskotéce, kde ji při tanci šlápl na nohu. Po omluvě ji šel doprovodit domů. Monice se líbil na první pohled. Její kamarádka ho znala a říkala, že je to bezvadný kluk. Začali se s Monikou scházet, několikrát za Monikou přijel i se svým synovcem. Líbilo se jí, jak se dokáže o svého synovce postarat. Začali spolu chodit, ale už tehdy mu vadilo, když Monika chtěla jít někam s kamarádkami. Musela chodit všude jenom s ním, protože byla jeho a chtěl, aby to všichni věděli. Tehdy jí to nevadilo, připadalo jí hezké, že se za ni nestydí, že chce, aby všichni viděli, že patří k sobě.

Monika odjela se svým bratrem a maminkou na dovolenou a po návratu ji čekal výslech, jestli si to užila a jakého tam měla chlapa. Nevěřil jí a pořád řešil její minulost. Především to, kolik měla před ním mužů, jaké to s nimi bylo, jestli je stále ještě miluje. Ona ho musela ujišťovat, že miluje jen jeho. Neustále to chtěl slyšet. Monice připadalo hezké, že na ni žárlí, byl to pro ni důkaz toho, že ji miluje. Jeho žárlivost se ale začala stupňovat. Jednou vrazil k ní do práce s tím, že tam určitě někoho má. Nikdo tam ale nebyl. Vzal pepřový sprej a celé to tam vystříkal s odůvodněním, že mu určitě lže. Při procházce v parku ji zpovídal, jestli někoho ten den potkala. Když mu odpověděla, že ne, řekl jí, že mu lže a zbil tam naprosto cizího člověka. Měl návaly vzteku. Jednou spolu měli jít na diskotéku, ale Monice se nikam nechtělo. Řekla, že bude doma, že nikam nepůjde. Poté jí ale volala kamarádka a Monika s ní jela na diskotéku, na jinou než měla jít s partnerem. On se tam objevil, hned jak ji uviděl, začal na ni křičet, že mu lhala, přerazil jí nos a tekla jí krev. Kamarádka jí pomohla zastavit krvácení. Nikdo to ale neřešil, nikdo policii nevolal. Moniky soused dělal u záchranky, tak jí zranění ošetřil. Monika se styděla a nechtěla to

nikde hlásit. Druhý den za ní přítel přišel s omluvou, řekl jí, že ji má rád, ale že mu lhala a jeho to naštvalo. Stále dokola jí říkal, že za to může ona, protože mu dala příčinu. Pak se k Monice choval moc hezky a zase v něm viděla toho svého prince na bílém koni. Dokonce svolila, že se nastěhuje k němu do domku jeho rodičů. Tam ji ale začal každý den bít a pořád se jí vyptával na to, co dělala, kde byla. Musela mu vyprávět úplně všechno. On jí ale říkal, že mu lže, a když se s ním začala hádat, že mu říká pravdu, zbil ji. Nejčastěji ji mlátil do břicha nebo ji škrtil. Jeho rodiče to všechno viděli, jeho otec se mu snažil domluvit, ale bylo vidět, že i jeho rodiče se ho bojí. Neustále chtěl vědět detaily z jejích předchozích vztahů. Monika to brala jako strašnou ostudu, že se od něj nechala takhle mlátit. Vždy utekla k sousedům, kde ji ošetřili. On si tam pro ni pokaždé došel a tvrdil, že je to její vina, protože mu lže.

Několikrát, když se schylovalo k tomu, že ji opět zbije, utekla oknem. On ji však na kole dostihl a zmlátil ji i venku. Měla neustále něco naraženého a monokly. Její matka to věděla, ale řekla jí, že pokud s ním chce být, je to její život. On ji po každém napadení prosil, aby mu odpustila, říkal jí, jak ji miluje a sliboval, že už se to nikdy nestane, že se polepší a ona mu pokaždé uvěřila.

V období klidu, které následovalo po výprasku, ji požádal o ruku. Ona souhlasila. Dostala od svých rodičů dům, který společně rekonstruovali. Brzy po svatbě Monika otěhotněla, ale jeho výbuchy vzteku nezmizely, stačilo jen, přicházely z ničeho nic - bezdůvodně. Jednou dokonce těhotnou Moniku shodil ze srázu. Když kvůli tomu málem potratila, začal svůj vztek vybíjet jinde, vzteky doma rozmlátil nový nábytek, televizi a pak utekl, byl pryč třeba i tři dny.

Po narození syna začal Monice zakazovat nosit krátké sukně, nesměla si barvit vlasy, nechtěl, aby se vystavovala. Začal ji ponižovat, říkal jí, aby se na sebe podívala, že je hnusná a nikdo by ji nechtěl, že je naprosto neschopná. Tvrdil jí, že neumí uvařit, uklidit, a dokonce ani postarat se o dítě.

Jednou Monika utekla v zimě bosa ve sněhu jen v noční košili s miminkem v náručí vedle k sestřenici. On si tam pro ni došel. Prosil ji, aby se vrátila, že jí nic neudělá, že ji

miluje, že se ho nemusí bát. Její sestřenice s manželem jí radili, ať nikam nechodí. Ona svému manželovi ale opět uvěřila, odešla s ním a doma okamžitě dostala pěstí do oka. K rodičům jít nemohla, styděla se. Jeho agresivita se stupňovala, když měl špatnou náladu, mlátil ji vším, co měl po ruce, dusil ji polštářem. Až se z toho dokonce pomohla, protože už myslela, že umírá. Jindy ji řezal tyčí od vysavače, mlátil šňůrou od žehličky, používal k násilí vše, co bylo po ruce. Většinou, když ji mlátil, byl jejich syn u toho a plakal. Když manžel uviděl syna plakat, přestal Moniku mlátit. Na svého syna nikdy zlý nebyl, choval se k němu moc hezky, od narození ho zbožňoval.

Monika už si dokonce přála, aby její manžel třeba naboural v autě, aby se stalo něco, při čem by zemřel a ona by měla konečně klid. Přiznala, že ze strachu, že to špatně skončí, dokonce sama přemýšlela, že ho zabije.

Změnila práci. V nové práci se ovšem dostala do kontaktu s muži. V práci o jejích problémech doma věděli a jeden kolega jí přinesl brožuru o domácím násilí. Při dalším násilí Monika zavolala manželovým rodičům. Chtěla, aby si pro něj přijeli a oni opravdu přijeli a odvedli si ho k sobě domů. O tom, že Moniku mlátí, věděli, snažili se mu vysvětlit, že dítě musí vyrůstat v klidu a on to uznal. Po jejich odchodu zamkla Monika dvůr, aby se tam nedostal. On ale v noci přešel přes střechu a dostal se dovnitř oknem a Moniku opět zbil. Druhý den přišel za Monikou s kytkou, omluvil se jí, prosil, ať mu dá ještě šanci, že se změní kvůli synovi, že si vše uvědomil. Monika mu opět uvěřila a podanou žádost o rozvod stáhla a chvíli byl doma klid.

Pak ale její manžel zjistil, že má v práci nějakého kamaráda. Čekal na ni se synem na nádraží, když se vracela z práce. Začal s ní řešit, zda byla s tím kolegou, že s ním určitě něco má. Naložil jí do auta a jeli směrem k lesu. Tam ji vyvrhl z auta a zatáhl do lesa, kde vytáhl šroubovák s tím, že ji propíchně, že ji chce zabít. Jeho útok naštěstí přežila. Jeho otec se mu snažil domluvit, když viděl, v jakém je Monika stavu.

Monika si říkala, že už je zahnaná do kouta. Díky svému manželovi si připadala méněcenná, měla pocit, že za nic nestojí a že z její situace již není cesty zpět. Po incidentu v lese si ho jeho rodiče odvezli k sobě domů. Monika přišla do práce celá pomlácená. Její

kolega, ten, který jí dal knihu, jí řekl: „*Podívej se na sebe do zrcadla a představ si, jak budeš při tomto způsobu života vypadat v 50 letech. Nemyslíš, že takhle hezké holky by byla škoda?*“ Monika díky situaci doma vážila pouhých 40 kilo. Celé noci proplakala, byla z ní troska. Nečekala, že by o ní někdo mohl říct, že je hezká. Slova jejího kolegy jí pomohly najít v sobě odvalu a podat žádost o rozvod. Chtěla se rozvést co nejrychleji, nejlépe dohodou. Manžel se ale rozvádět nechtěl. Říkal jí, že bere synovi tatínka. Až ve chvíli, kdy mu Monika nabídla 50 tisíc, rozvod podepsal.

Po rozvodu Moniku pořád sledoval. Čekal na ni před prací, snažil se jí odprosit. Pořád jí volal do práce, třeba i 60 hovorů denně. Naštěstí to netrvalo dlouho. Monika počítala s tím, že bude nějakou chvíli sama, ale po 4 měsících potkala jednoho kamaráda z vesnice, se kterým začala chodit. Její bývalý manžel vždy stál někde před barákem nebo před prací, sledoval je, ale nic neudělal. Po nějaké době se najednou ozval, že by rád viděl svého syna. V té době už měl novou přítelkyni a Moniku už nepronásledoval. Měla konečně klid.

Domácí násilí trvalo u Moniky doma celých 10 let. V současné době má Monika nového přítele, se kterým má malého syna. Se svým bývalým manželem je v kontaktu pouze kvůli jejich synovi. Ten si bere syna na víkendy. V současnosti už s ním nemá žádné problémy, vycházejí spolu dobře. On po rozvodu měl přítelkyni, kterou údajně také mlátil. Teď už má opět novou. S jeho rodiči vychází Monika výborně. Říkala, že během svého bývalého vztahu, dostávala od manžela peníze a byla na tom finančně dobře. Pokaždé, když ji zmlátil, si šla koupit něco drahého, například zlatý prstýnek, aby si udělala trochu radost a celou tu situaci si vykompenzovala. Moc se bála toho, že kdyby od něj odešla, nezvládla by postarat se o dítě. Měla strach, že by to nezvládla finančně.

O pomoc nepožádala, protože se styděla. Styděla se za to, že se nechá doma mlátit. Nikdy nepůsobila jako puťka, vždy si uměla prosadit svou. Přesně takto ji všichni znali. A právě proto se styděla, že člověk jako ona, se nechá doma bít. Na začátku si myslela, že je to normální, že to tak ve vztahu bývá. Často vzpomínala na dobu, kdy si moc přála, aby se mu něco stalo.

Rozhovor č.7

Lenka

34 let

2 děti

10 let v násilném vztahu

Lenka vyrůstala se svou sestrou na vesnici v úplné rodině, na rozdíl od své sestry vždy hodně spořila. Za prací dojížděla do města, kde se seznámila se svým budoucím manželem. Podle jejích slov to nebyl žádný krasavec, ale hodně si spolu rozuměli. Její manžel vyrůstal ve velmi nábožensky založené rodině, každou neděli chodil s rodiči do kostela. Všichni kolem nich byli přesvědčeni, že jim to spolu bude klapat, že jsou oba spořiví a hodně si spolu rozumí.

Po svatbě si koupili byt, každý přispěl na společné bydlení přesnou půlkou ze svých ušetřených úspor. Peníze jim chodily na společný účet a oni se snažili i nadále šetřit. Lenčin manžel vymýšlel taková úsporná opatření, že například zakázal splachovat záchod, myl nádobí v umyvadle, dole v odpadu chytal špinavou vodu a tím splachoval toaletu. Lenka si nesměla napouštět vanu, mohla se pouze sprchovat a to jen po dobu dvou minut. V té době jí to nepřišlo nijak divné. Chodila do práce, neřešila, že peníze chodí na společný účet a manželova úsporná opatření jí také nijak nevadila. Říkala si, že chce ušetřit. Podle jeho slov se muselo pořád šetřit pro případ, kdyby se něco rozbilo, aby měli nějaké peníze stranou na nečekané výdaje.

Pak ale Lenka otěhotněla a s jejím nástupem na mateřskou dovolenou se vše změnilo. Lenka už nemohla do společného rodinného rozpočtu přispívat tak jako dříve a manžel se proto rozhodl, že bude rozhodovat jako hlava rodiny o tom, co se bude kupovat. Narodila se jim holčička a vše bylo jinak. Manžel Lenku úplně odříznul od peněz. Říkal jí, že by vše utratila, že o nákupech bude rozhodovat on. Měla sice svou kartu, ale pokud by z ní vybrala peníze, jemu okamžitě přišla informační zpráva o pohybu na účtu. Lenka doma nesměla nic dělat. Podle jejího manžela dávala do jídla moc koření nebo soli a tím se musí také šetřit.

Nastudoval si, při jakém množství pere pračka nejefektivněji, dával minimum pracího prášku a rozhodoval o tom, jestli je již prádlo dostatečně špinavé na to, aby se mohlo vyprat. Dělal vše sám, jelikož Lence tvrdil, že buď tam dala málo prádla, nebo naopak hodně prášku, anebo že by prala prádlo, které ještě není dostatečně špinavé. Vše kontroloval, aby si byl jistý, že po jeho příchodu z práce zůstalo vše ve stejném stavu. Svě dceři kupoval oblečení pouze v second handech. Lenka si nesměla koupit nic. Když něco potřebovala, musela si o to říct. Její manžel nakupoval vše, včetně hygienických potřeb.

Nakonec omezil sprchování pro Lenku na dvě minuty jen jednou týdně. Lenka už chodila jenom v jednéch tepláčkách. Když byli pozvaní na oslavu a bylo nutné koupit nějaký dárek, její manžel šel a prodal veškeré její šperky. Během návštěvy u jejích rodičů se všichni divili, proč chodí Lenka pouze v jednom oblečení, proč si nekoupí něco nového na sebe. Manžel jí tam slíbil, že jen co se vrátí domů, dá jí peníze, aby si mohla koupit něco nového. Lenka celá šťastná vyhodila po příjezdu domů tepláky do koše. Její manžel se jí hned ptal, kde je má. Když mu vysvětlila, že je vyhodila, protože jí slíbil, že si bude moci koupit něco nového, řekl jí, že teď na to nejsou peníze, že jí nic nedá a ať si ty tepláky zase obleče. Ovšem sám si druhý den koupil dvoje drahé džíny.

Lenka podruhé otěhotněla a vše se začalo stupňovat. Říkala, že kdyby nemohla kojit, děti by asi umřely hlady. Starší holčička již chodila do školky a tak dostávala najíst tam. Lenčin manžel začal finance v rodině řešit mnohem více a dával Lence stále méně jídla. Jejich nedělní oběd vypadal tak, že manžel koupil dvě kuřecí stehna, z toho jedno uvařil pro sebe a o druhé se měla podělit Lenka se starší dcerou. Aby měla Lenka co jíst, uvařil jí v neděli hrnc rýže a řekl jí, že to je její jídlo na celý týden. Z 80 kg náhle Lenka zhubla na 50 kg. K jídlu na týden měla buď hrnc těstovin, nebo hrnc rýže, anebo polévku. Nejčastěji zelnici. Tu dělal tak, že uvařil 8 litrů polévky, dal tam 1 párek a zelí.

Jeho úsporná opatření ale pokračovala. Lenka nesměla doma topit. Kontroloval na radiátoru, jestli tam náhodou nenaskočila nějaká spotřeba. Nesměla dokonce ani svítit, když byla doma sama, nesměla se dívat na televizi. Byla jim zima. Manžel jí nadával, že je k ničemu. Lenka často brečela, měla hrozný strach, i když na ni nikdy ruku nevztáhl.

Vyhrožoval jí, že pokud ho nebude poslouchat, pošle ji zpátky domů a děti si nechá. Tvrdil jí, že snadno dokáže, že je psychicky labilní a neumí se postarat o své děti, že jediný, kdo se o ně stará je on sám.

Lenka se v té době zašla do banky zeptat na stav konta. Žila v domnění, že tam mají za ty roky našetřeno spoustu peněz. Z toho 400 tisíc mělo být jejich. Konto ale bylo prázdné, její manžel peníze někam převedl. Doma tuto situaci začala řešit. Manžel jí oznámil, že jeho rodiče potřebovali vyměnit okna na baráku a že jim ty peníze dal. Začali se hádat, křičel na Lenku, že je blázen. Ona chtěla odejít s dětmi, ale on jí řekl, že děti zůstanou u něj, že jí nikdo děti nesvěří, protože se neumí o ně postarat. Vysmíval se jí, že je to on, kdo doma pere, vaří a nakupuje. Nakonec se dohodli, že půjdou do manželské poradny. Tam mu ale bylo řečeno, že to on není normální, proto už tam nikdy příště nešli. Začal brát děti ke svým rodičům, tam s nimi chodili do kostela a říkali jim, že maminka je zlá, že se chce s tatínkem rozejít, že jí posedl ďábel a že se s ní nesmí mazlit ani ji držet za ruku. V době, kdy situace u Lenky doma byla vyhrocená a Lenka chtěla podat žádost o rozvod, dostal klíče od jejich bytu otec jejího manžela. Jen tam vždy vpadl, sedl si a koukal. Když šla Lenka s dětmi na procházku, on za nimi popojížděl autem a sledoval, jestli dívky svou maminku opravdu nechytí za ruku, jak slíbily v kostele.

Lenka se se vším svěřovala své matce a čekala, že jí rodiče nabídnou, aby šla bydlet k nim. Oni se ale báli toho, že se nakonec budou muset o její děti postarat sami. Věděli, že ona neumí vařit ani práť. V té době manžel rozhodl, že musí prodat auto, protože je nutné opět ušetřit. Lenka plakala, protože to byl jediný způsob, jak se dopravovala ke svým rodičům. Manžel jí na to řekl, že má smůlu, že tedy budou muset jezdit rodiče za nimi.

V současné době Lenka řeší, co dál. Její rodina nakonec souhlasila s tím, že Lenka se k nim může nastěhovat. Musela svému manželovi napsat, že jede k rodičům, aby to nebylo bráno jako únos. Neví, jak dlouho u rodičů zůstane. Chtěla by požádat o rozvod. Manžel ihned kontaktoval sociální pracovníci s tím, že Lenka děti unesla. Momentálně je jejich situace natolik vyhrocená, že vše řeší policie. Děti chodí k výslechu. Nikdo neví, jak to

dopadne. Lenka je psychicky na dně, její otec se s jejím manželem popral. Zatím je už deset dní u rodičů a stále k nim jezdí policie nebo sociální pracovníci.

S Lenkou jsem dělala rozhovor v době, kdy byla u svých rodičů. Bylo na ní vidět, že má ze svého manžela strach. Říkala, že když jí dával nějaký zákaz, řekl to tak, že ji nikdy nenapadlo neuposlechnout. Byl to prostě zákaz, který respektovala. Několikrát si přála, aby umřela, nebo aby si někoho našel a odešel od nich. Probřečela celé noci, nemohla spát. Bála se, s jakým zákazem zase přijde.

Lenku jsem znala osobně, byla jí na svatbě. Její manžel působil opravdu spíše "*utáple*", že by toto do něj člověk nikdy neřekl. Lenka byla vždy krev a mlíko. Mohu říci, že před tímto rozhovorem to bylo přesně 11 let, co jsem ji viděla naposledy. Nepoznala bych ji. Je na ní skutečně vidět, jak strašně moc trpěla a podepsalo se to na ní. Bohužel to ještě neskončilo a nikdo neví, jak to celé dopadne. Musím říct, že mám o ni opravdu strach.